

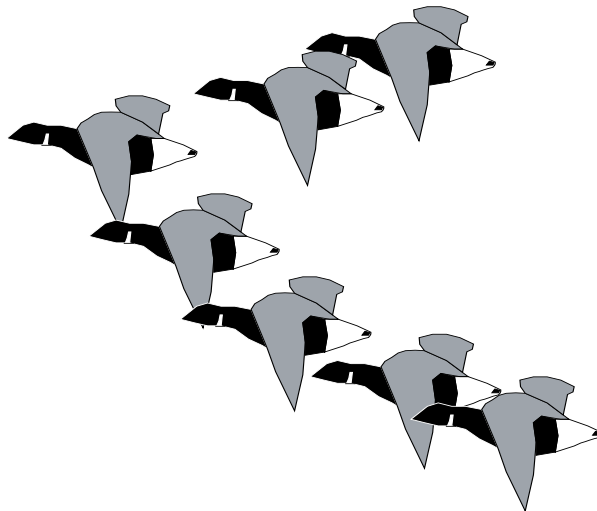
Ganzen en Zwanentellingen in Zeeland Seizoen 2010/2011

Ganzenwerkgroep Zeeland

Sovon-rapport 2012/35

**Ganzen en Zwanentellingen
in
Zeeland
Seizoen 2010/2011**

Ganzenwerkgroep Zeeland

Nijmegen, oktober 2012

In opdracht van: provincie Zeeland

Colofon

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de provincie Zeeland

Men gelieve dit rapport te citeren als: Ganzenwerkgroep Zeeland. 2012. Ganzen- en Zwanentellingen in Zeeland, seizoen 2010/2011. Sovon-rapport 2012/35. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Tekst: J.W. Vergeer

Database- en GIS-bewerking: E. van Winden

Opmaak: P. Eekelder

Foto's: Peter Eekelder, Maarten Sluijter & Jan-Willem Vergeer

Niets uit dit rapport mag worden vereenvoudigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1. Organisatie, verwerking en analyse	5
2. Opvanggebieden voor ganzen	6
2.1. Waarom ganzenopvanggebieden?	6
2.2. Opvanggebieden en verjaagbeleid in Zeeland	6
2.3. Totstandkoming aanwijzing gebieden	8
2.4. Link tussen ganzenopvang en de maandelijkse tellingen	9
3. Weers- en telomstandigheden	10
4. Dankwoord	12
5. Resultaten seizoen 2010/2011	13
5.1. Algemeen	13
5.2. Kleine Zwaan- <i>Cygnus columbianus bewickii</i>	14
5.3. Toendrarietgans - <i>Anser serrirostris</i>	18
5.4. Kolgans - <i>Anser albifrons</i>	22
5.5. Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>	26
5.6. Grote Canadese Gans - <i>Branta canadensis</i>	30
5.7. Brandgans - <i>Branta leucopsis</i>	34
5.8. Rotgans - <i>Branta bernicla</i>	38
5.9. Overige soorten	42
6. Literatuur	45
Bijlage	

1. Organisatie, verwerking en analyse

De ganzen- en zwanentellingen in de periode oktober 2010 - maart 2011 werden georganiseerd op de datums van de door Sovon georganiseerde nationale ganzentellingen. Alleen voor de Rotgans was sprake van een deels afwijkend schema; een groot deel van de Rotgans werd namelijk geteld tijdens de watervogeltellingen georganiseerd door de Waterdienst van Rijkswaterstaat in het kader van het biologisch monitoringprogramma van de zoute rijkswateren. Ook de Grauwe Ganzen in Saeftinghe werden vanwege het getij soms op een afwijkende datum geteld. Deze afwijkende teldata zullen echter nauwelijks tot geen dubbeltellingen teweeg brengen. De telgegevens uit de maanden juli, augustus, september, april, mei en juni zijn voor een groot deel afkomstig uit het monitoringprogramma van de Waterdienst van Rijkswaterstaat. Hierdoor is de informatie in deze maanden alleen voor de Rotgans vrijwel compleet te noemen. Ruiconcentraties van Grauwe-, Brand- en Grote Canadese Gans in natuurgebieden worden voor een groot deel geteld, maar de aantallen broedvogels zijn zeker niet compleet. Het voorkomen van de meeste andere soorten ganzen en zwanen in genoemde periode is marginaal. De tellingen tijdens de wintermaanden in de binnendijkse gebieden, de Markiezaatskade en een deel van het Kramer-Volkerak werden verricht door vele tientallen vrijwilligers uit diverse vogelwerkgroepen. De tellingen van Oosterschelde, Westerschelde, Veerse Meer en Grevelingenmeer werden verkregen uit het biologisch monitoringprogramma van de Waterdienst van Rijkswaterstaat.

Tijdens de tellingen gingen de meeste tellers in het geplande weekend het veld in. Veel tellers bezochten maandelijks hun "vaste" telgebieden. De regio-coördinatoren stimuleren het telwerk in hun regio. In sommige regio's verzamelen zij ook de maandelijkse tellingen. In de in dit rapport beschreven periode is het aantal tellingen dat digitaal (via de website van Sovon) wordt wederom toegenomen. De ganzen- en zwanengegevens uit het biologisch monitoringprogramma van de Waterdienst van Rijkswaterstaat werden verstrekt door de Helpdesk Water van de Waterdienst van Rijkswaterstaat. Alle genoemde gegevens werden samengevoegd tot één databestand. In de analyses werden alleen gegevens van tellingen op of nabij de afgesproken teldatum gebruikt. Om deze selecties te completeren werd bekeken of voor een aantal soorten nog belangrijke gebieden ontbraken in sommige maanden. Er werden controles uitgevoerd op dubbeltellingen binnen een gebied. Per gebied en soort werd gekozen voor de teldatum die het beste samenviel met diverse andere tellingen in de omliggende gebieden.

De gegevens zijn vervolgens per soort en regio in een tabel verwerkt. Alle telgebieden in Zeeland zijn toegekend aan een regio (landgebied, b.v. Oost-Zeeuws-Vlaanderen) en indien ze grenzen aan een groot water ook aan een bekken (b.v. Oosterschelde). Een gebied langs de zuidkust van Tholen valt zodoende onder regio Tholen en bekken Oosterschelde. Sommige ganzenpopulaties (vooral Rotgans) blijven vrijwel continue in hetzelfde bekken, maar verplaatsen zich soms over diverse regio's. Voorts hebben de aantallen die vermeld worden onder Goeree-Overflakkee alleen betrekking op vogels die op de Slikken van Flakkee in het Grevelingenmeer (uitgezonderd Brandgans) zijn geteld.

Bij de Brandgans zijn de gegevens van de Slikken van Flakkee evenals in voorgaande jaren niet in de totalen verwerkt, deze vogels hebben namelijk een duidelijke relatie met de populatie rondom het Haringvliet, dat buiten de ganzentellingen in Zeeland valt. De in de Rotganzentabel vermelde gegevens van het Volkerakmeer hebben betrekking op aan de Oosterschelde grenzende gebieden in het Volkerakmeer (Philipsdam, Slikken van de Heen en Plaat van de Vliet). De gegevens van het Zoommeer (Rotgans) hebben voornamelijk betrekking op vogels rondom de Speelmansplaten ten zuiden van Tholen en op de Prinsessenplaat.

Per soort wordt achtereenvolgens een korte bespreking van het aantalsverloop en de verspreiding in het seizoen 2010/2011 gegeven. Daarnaast worden de aantallen en de verspreiding vergeleken met voorgaande seizoenen en wordt aandacht besteedt aan het percentage in de opvanggebieden verblijvende vogels. In hoofdstuk 2 wordt hier nader op ingegaan.

Op de kaarten wordt de verspreiding van een soort gedurende een viertal maanden (meestal november, december, januari en februari) in het seizoen 2010/2011 weergegeven met grijze of zwarte stippen. Grijze stippen staan voor vogels in natuur en/of opvanggebied, zwarte stippen voor vogels die daarbuiten verblijven. Het oppervlak van deze stippen is evenredig aan het aantal vogels dat in een telgebied werd waargenomen. Daarnaast is er van elke soort een figuur met het aantalsverloop in 2010/2011 (lijn) en de uiterste waarden in de periode 2007/2008 - 2009/2010 (grijs vlak). Voorts wordt bij elke soort een figuur met de jaarmaxima van 1975/1976 tot en met 2010/2011 gepresenteerd, waarbij seizoenen met strenge winters in grijs zijn weergegeven.

2. Opvanggebieden voor ganzen

Met ingang van 2003 is in Nederland een beleid ingezet dat zich richt op opvang van ganzen en smienten in daartoe aangegeven gebieden. In totaal zal, verspreid over Nederland, in totaal 80.000 hectare zodanig worden beheerd dat ganzen en smienten hier optimaal kunnen verblijven. Buiten die opvanggebieden worden Kolgans, Grauwe Gans en Smient actief verjaagd, eventueel met behulp van afschot. Uitgebreide informatie over deze opvanggebieden is te vinden op de website van Sovon.

Vanaf het seizoen 2006/2007 worden de tijdens de maandelijkse tellingen verzamelde gegevens van ganzen en zwanen onderscheiden naar “binnen opvanggebied” en “buiten opvanggebied”. De meeste tellers doen dit via kaarten waarop ze tijdens het veldwerk alle groepen ganzen en zwanen intekenen. Veel tellers rapporteerden de aantallen vervolgens door gebruik te maken van de online-stippen-invoer op www.sovon.nl. Doel is om na te gaan welk deel van de vogels zich in de opvanggebieden concentreert en of dit in de loop van de tijd onder invloed van verjaging in andere gebieden verandert.

In het onderstaande wordt een nader beeld gegeven van het hoe en waarom van het huidige opvang- en verjaagbeleid. Deze informatie is grotendeels overgenomen van de website van Sovon (www.sovon.nl, kijk onder Onderzoek-Ganzenonderzoek-Evaluatie opvang overwinterende ganzen).

2.1. Waarom ganzenopvanggebieden?

Nederland is binnen West-Europa een zeer belangrijk overwinteringsgebied voor ganzen. De toegenomen aantallen in Nederland overwinterende ganzen verblijven deels op agrarische productiegronden (zowel bouwland als grasland), iets waar een aantal boeren niet echt gelukkig mee is. Met name schade op “dure” gewassen zoals wintergraan of groente is veel agrarische ondernemers een doorn in het oog. Het ministerie van LNV heeft een beleid ontwikkeld met als primaire doel om schade door ganzen en Smienten binnen de perken te houden. De kern van dit nieuwe beleid is verwoord in het najaar 2003 ontwikkelde ‘Beleidskader Faunabeheer’, waarbij door LNV werd samengewerkt met de provincies, de Land- en Tuinbouworganisatie LTO, de Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) en Vogelbescherming Nederland. De Tweede Kamer heeft ingestemd met het Beleidskader en de Minister heeft de provincies verzocht opvanggebieden aan te wijzen en de maatregelen die in het Beleidskader staan uit te voeren.

Het Beleidskader gaat uit van twee belangrijke uitgangspunten. Enerzijds streeft het naar een ‘duurzame staat van instandhouding’ van overwinterende ganzen en Smienten als uitvloeisel van de internationale verantwoordelijkheid van Nederland voor deze beschermde vogelsoorten (Vogelrichtlijn). Anderzijds meent het Beleidskader dat omvang en toename van de schade als gevolg van overwinterende ganzen en Smienten nu zo omvangrijk is, dat beheer noodzakelijk is. Om de schade door overwinterende ganzen en Smienten aan de landbouw te beperken, en tegelijkertijd de duurzame instandhouding van deze soorten te waarborgen, wordt daarom vanaf 2005 gewerkt met speciale opvanggebieden voor Kolgans, Grauwe Gans en Smient. Hiervoor is landelijk een oppervlak van een 80.000 hectare beschikbaar gesteld. Om dat Brandgans en Kleine Rietgans landelijk gezien vaak tussen de genoemde opvangsoorten verblijven, is bij het aanwijzen van gebieden in sommige gevallen rekening gehouden met deze twee ‘mengsoorten’. Het beleidskader is echter niet gericht op deze twee soorten.

De aanwezigheid van rust en voldoende voedsel binnen de opvanggebieden is cruciaal voor het welslagen van het ingezette beleid. Buiten deze gebieden zijn bovengenoemde soorten ganzen nu in grote delen van het land namelijk deels ‘vogelvrij’ in het agrarisch gebied: ze mogen daar verjaagd en onder sommige condities zelfs bejaagd worden.

2.2. Opvanggebieden en verjaagbeleid in Zeeland

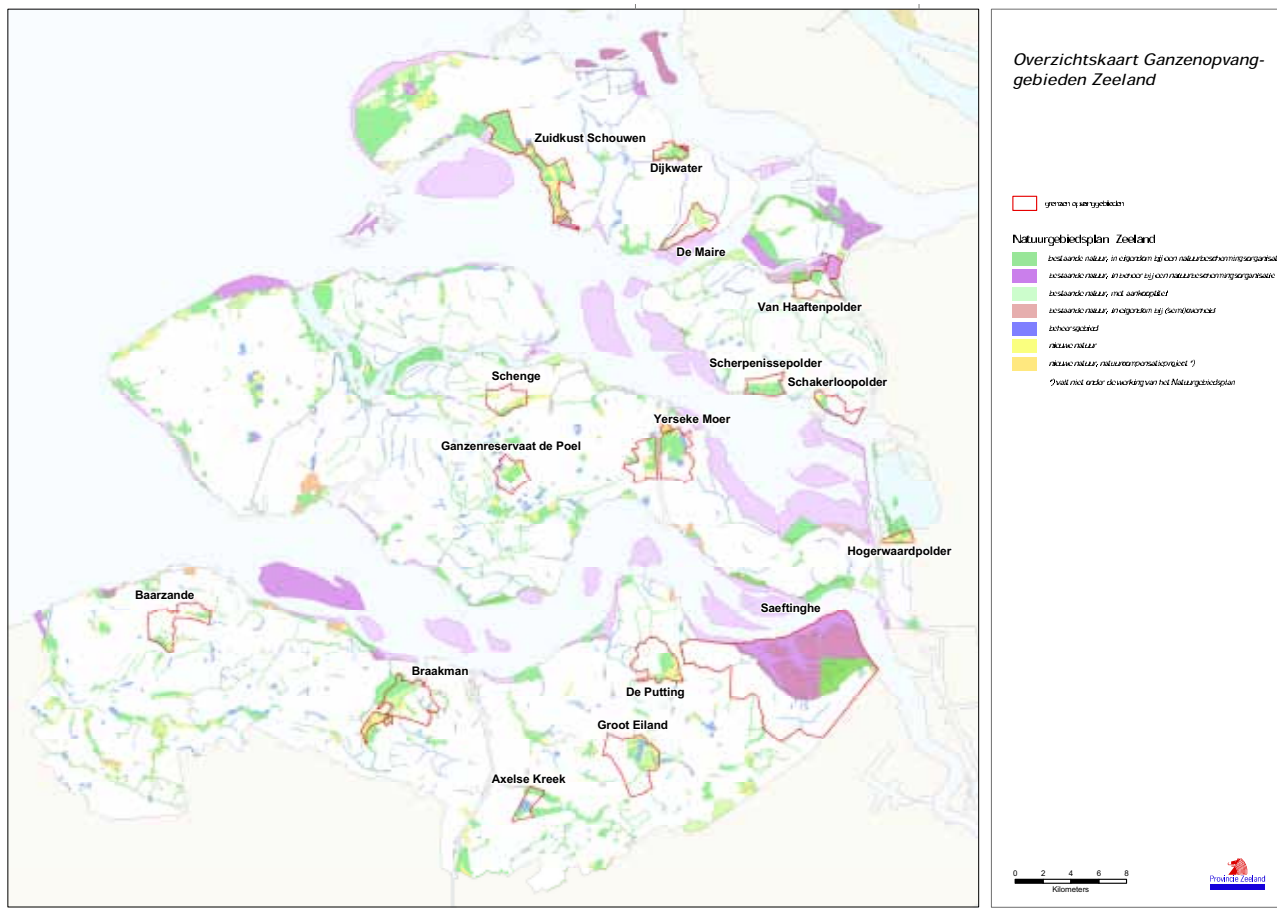
Na een levendige discussie met diverse actoren, waaronder diverse Zeeuwse ganzentellers, is in Zeeland 16.075 hectare aan ganzenopvanggebied vastgesteld. Deze opvanggebieden bevinden zich zowel in bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden als op reguliere landbouwgronden. De tabellen 2.2.1. en 2.2.2. geven een overzicht van deze gebieden. Nadere informatie over de Zeeuwse uitwerking is te vinden in de brochure ‘ganzenopvang Zeeland, beheersgebiedsplan ruime jas begrenzing’ (Provincie Zeeland, 2007).

Tabel 2.2.1. Karakteristiek van de opvanggebieden in Zeeland.

Gebied	Regio	
Saeftinghe	OZVL	Omvangrijk schorreengebied met bijbehorende binnendijkse landbouwpolders
De Putting	OZVL	Graslandreservaat de Putting, Vogelkreek en omringende landbouwpolders
Groot Eiland	OZVL	Kreek met bos en bouwland, natuurontwikkelingsgebied en agrarisch beheersgebied
Axelse Kreek	OZVL	Twee kreen (natuurgebied) en landbouwgrond (deels natuurontwikk.gebied)
De Braakman	WZVL	Braakmankreek en omringende landbouwpolders (deels natuurontwikk.gebied)
Baarzande	WZVL	Natuurgebieden Baarzandse Kreek en de Blikken en omringende landbouwpolders
Oosterschenge	ZB	Oosterschenge en landbouwpolders ten noorden van de kreek (deels nat.ontw.geb.).
Ganzenres. De Poel	ZB	Graslandreservaat De Poel en omringende landbouwgronden (deels nat.ontw.geb.)
Yerseke Moer	ZB	Yerseke en Kapelse Moer, graslandreservaat en enige nabije landbouwgronden
Hogerwaardpolder	ZB	Landbouwpolder ten zuiden van Markiezaat, natuurontwikkelingsgebied
Schakerloopolder	THO	Landbouwgronden en (deel gerealiseerde) natuurontwikk. langs zuidkust Tholen
Scherpenissepolder	THO	Ingericht open natuurontwikk.gebied en aan noordzijde aangrenzende landbouwpolders
Van Haaftepolder	THO	Natuurgebieden Rammegors en van Haaftepolder en landbouwgronden Hollarepolder
De Maire/De Geule	SD	Natuurgebieden Maire en Geule (kreek) en nabije landbouwpolders
Dijkwater	SD	Natuurgebied Dijkwater en omringende landbouwpolders (natuurontwikk.gebied)
Zuidkust Schouwen	SD	Nat.ontwikk.gebied Prunje, inlagen overige natuurontw.geb. Zuidkust Schouwen

Tabel 2.2.2. Overzicht oppervlak en specifieke invulling opvanggebieden in Zeeland

Naam gebied	Totale	waarvan	Foerageergebied		nieuwe natuur	beteelt akkerland
	Oppervlakte Opvanggebied	geschikt foerageergebied	buiten EHS	bestaande natuur		
Saeftinghe	6602	3654		2500	0	1111
De Putting	771	444		87	138	130
Groot Eiland	1121	263		74	40	209
Axelse Kreek	250	78		25	0	53
De Braakman	1061	416		48	131	140
Baarzande	741	364		85	38	190
Oosterschenge	460	238		54	78	99
Ganzenres. de Poel	435	284		63	91	74
Yerseke Moer	1340	809		322	122	230
Hogerwaardpolder	141	136		20	116	0
Schakerloopolder	351	195		0	66	74
Scherpenissepolder	340	270		188	13	27
Van Haaftepolder	552	266		150	0	105
De Maire	485	226		70	51	101
Dijkwater	236	83		50	15	18
Zuidkust Schouwen	1189	746		289	410	8
Totaal	16075	8472		4025	1309	2569

Figuur 2.2.1. Ligging van de ganzen opvanggebieden in Zeeland.

2.3. Totstandkoming aanwijzing gebieden

Bij de verdeling van het landelijk beschikbare aantal hectares en de begrenzing van de gebieden in de provincies zijn niet alle ganzensoorten betrokken. Het Beleidskader spreekt over de Kolgans, Grauwe Gans en Smient. In sommige provincies hebben de ‘mengsoorten’ Brandgans en Kleine Rietgans een rol gespeeld bij de gebieden selectie. In Zeeland was dit slechts in beperkte mate het geval met de Brandgans en geheel niet met de nauwelijks voorkomende Kleine Rietgans. Rotgans en Toendrarietgans maken geen deel uit van het Beleidskader. Bij de aanwijzing van de opvanggebieden is met deze soorten dus geen rekening gehouden. Het grondgebruik is een criterium voor selectie. Uit kostenoverwegingen dient de opvang zoveel mogelijk op meerjarig grasland plaats te vinden. Voor Zeeland geldt echter dat het, vanwege de “schaarste” aan grasland, onontkoombaar is om ook akkerland te begrenzen. Daar waar mogelijk is echter zo veel mogelijk grasland begrensd. Voor de percelen akkerland geldt dat slechts die oppervlakte meetelt waar daadwerkelijk gevoerd kan worden. Dat betekent dat alleen betaalde oppervlaktes graszaad en wintergraan meetellen. Landelijk is afgesproken dat één op de drie hectare daadwerkelijk betaald wordt in de winter.

Niet alle natuurterreinen binnen de Ecologische Hoofd Structuur lenen zich voor ganzenopvang. Ganzen hebben binnendijks vaak een voorkeur voor kort, eiwitrijk gras. Dit is niet in alle gebieden voorhanden. Bij de selectie van gebieden binnen de EHS is daarom gekeken naar de geschiktheid van de gebieden als ganzenfoerageergebied. De provinciale Natuurdoeltypenkaart is daarbij als leidraad genomen. Op deze kaart staat aangegeven welke natuurwaarden worden nagestreefd in de diverse natuurgebieden. Alleen de gebieden met natuurdoeltypen bloemrijk grasland, zilt grasland, multifunctioneel grasland en begeleid getijdengebied zijn geselecteerd als geschikt foerageergebied.

Een uitvloeisel van het huidige beleid is dat binnen bepaalde condities afschotvergunningen voor Grauwe Gans en Kolgans afgegeven kunnen worden buiten de gedooggebieden en de natuurgebieden. Een dergelijke vergunning wordt in Zeeland alleen verleend bij aantoonbare schade aan landbouwpercelen met kwetsbare akkerbouwgewassen, vollegrondsgroentenpercelen, de eerste snede van nieuw ingezaaid grasland en overjarig grasland. De looptijd van een vergunning is maximaal van 15 september tot 1 april. Er mag alleen met een hagelgeweer geschoten worden.

2.4. Link tussen ganzenopvang en de maandelijkse tellingen

De maandelijkse ganzen tellingen vormen een belangrijk instrument om de werking van het ganzenopvangbeleid te volgen. In dit rapport wordt een beeld geschetst van het aantal exemplaren per soort binnen en buiten de opvanggebieden. In een aantal gebieden loopt de grens van een telgebied niet geheel conform de nieuwe begrenzing van de opvanggebieden. Voor die telgebieden zijn de getelde aantallen toegekend aan de meest waarschijnlijke verblijfplaatsen van de ganzen binnen het gebied, waarbij met name naar de hoeveelheid geschikt foerageergebied is gekeken. Inmiddels kunnen de tellers al hun gegevens digitaal per kaart op geografisch detailniveau aanleveren. Het grote voordeel daarvan is, dat met zekerheid gezegd kan worden of een groep ganzen zich binnen of buiten de grenzen van een opvanggebied ophield.

Overigens is het van groot belang dat alle relevante gebieden buiten de opvang goed geteld blijven worden. Alleen dan valt er immers iets zinnigs te zeggen over het percentage ganzen in de provincie dat binnen de opvanggebieden verblijft. Bovendien is het opvangbeleid niet gericht op enkele binnen de provincie relevante soorten zoals de Kleine Zwaan, de Toendrarietgans en de Rotgans.

Bij de bespreking van de in het seizoen 2010/2011 in Zeeland aanwezige ganzen (hoofdstuk 5) is per soort een tabel opgenomen waarin per maand het percentage vastgestelde vogels in opvanggebieden, overige natuurgebieden en buiten opvang- en natuurgebieden gegeven is. Een compleet beeld per soort voor alle opvanggebieden wordt gepresenteerd in Bijlage I.

Roodhalsgans, Prunje-Noord, 20/02/2010. Foto: Jan-Willem Vergeer

3. Weers- en telomstandigheden

De winter van 2010/11 was het derde achtereenvolgende seizoen waarin de eerdere serie zachtere winters zonder noemenswaardige koudeperiodes (sinds 1996/97) werd doorbroken. Naar de bekende IJnsen-index gerekend was de winter op zowel landelijke als Zeeuwse schaal wel minder koud dan die van 2009/10, en kreeg zelfs de karakterisering “normaal” mee (figuur 3.1). Het verloop van de winter was echter allesbehalve normaal. De koudeperiode viel geheel aan het begin van de winter en was kort maar hevig (figuur 3.2). December was volgens het KNMI met zijn 29 vorst- en 12 ijsdagen de op vier na koudste december in Nederland sinds 1901. Dit bleef niet beperkt tot ons land, maar was ook in Groot-Brittannië, Scandinavië en Oost-Europa vanaf de laatste week van november waarneembaar. Zuid-Zweden beleefde de koudste december in twee eeuwen. Zowel in Noorwegen als Zweden was het op veel plaatsen eind november en in december extreem koud (plaatselijk tot -40°C) en voor het eerst sinds de koude winters in de jaren tachtig werd uitgebreide ijsbedekking in de Botnische Golf en de Oostzee vastgesteld. De koude ging bovendien in alle landen gepaard met een langdurig en dik sneeuwdek, dat in Nederland vooral bij de telling in het binnenland op 18/19 december ook bij het veldwerk voor de nodige problemen zorgde. Niet eerder sinds 1978/79 was in de winter sprake van een dergelijk langdurig sneeuwdek (totaal ruim 40 sneeuwdagen, gerekend van november tot april). Hieronder volgt een gedetailleerd overzicht van het weer en de telomstandigheden gedurende 2010/11, opgesteld met behulp van de maandelijkse weersoverzichten (mow) op www.knmi.nl.

Het telseizoen startte in **juli** zeer warm en zonnig. Rond het midden van de maand vielen lokaal wel hevige onweersbuien, maar die konden de vanaf april opgelopen droogte nog niet compenseren. Pas in **augustus** viel voor het eerst in vier maanden op uitgebreide schaal regen. Deze maand gaat dan ook de boeken in als de op één na natste sinds 1906. **September** was een vrij koel, grotendeels droog en zonnig. **Oktober** had normale temperaturen en was aan de droge kant. De tweede helft van de maand was duidelijk kouder. Dit koudere weertype zette zich voort in **november** dat in zijn geheel als vrij koud en somber werd gekarakteriseerd, met normale hoeveelheden neerslag. Was de eerste helft van de maand nog zeer zacht en regenachtig, de laatste tien dagen van de maand waren onder invloed van een zich opbouwende oostelijke stroming uitgesproken koud (vooral in Noord- en West-Nederland). Vanaf de 26e werd de vorstperiode van **december** ingeluid, die uiteindelijk tot de kerst zou aanhouden. December was dan ook zeer koud, met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van $-1,1^{\circ}\text{C}$ (tegen normaal $4,0^{\circ}\text{C}$). Alleen 1933 en drie andere winters (meest recent in 1969) waren tot dusverre kouder verlopen. Het hoogtepunt van de vorstperiode viel precies tijdens de decembertelling, met in Lelystad de landelijk laagste temperatuur van $-16,9^{\circ}\text{C}$ op 20 december (overdag meest -5°C). Dit was ook het moment waarop een massale exodus van watervogels (vooral ganzen en Smienten) naar België en Noord-Frankrijk plaatsvond. Vlaamse tellers vergeleken de influx op 20 december zelfs met de strenge winter van 1978/79 en schatten dat in sommige uren alleen al 10.000 ganzen arriveerden, wat uiteindelijk eind december leidde tot een telling van ten minste 230.000 ganzen in Vlaanderen (Devos 2011). Jagers in Noord-Frankrijk spraken op internetfora van een “historische” situatie (in Frankrijk mag op veel watervogels en ganzen worden gejaagd) omdat ook daar onder andere meer dan 10.000 ganzen verschenen, vooral Kol- en Brandgans (Paepgeaey 2011). Bijzonder was ook dat de vorstperiode gepaard ging met uitzonderlijk veel sneeuw. Na eerste sneeuwbuien op 26 november viel op 29 november voor het eerst op landelijke schaal sneeuw. Op 3 december was het grootste deel van het land bedekt met een paar centimeter sneeuw (>5 cm in Noord-Groningen en Noordoost-Friesland, Zuid-Limburg en Zeeuws-Vlaanderen). Na een korte dooiperiode viel op het hoogtepunt van de koudeperiode op 17 december opnieuw in het hele land sneeuw. Zeeuwse ganzentellers moesten in het weekend van 18/19 december arctische omstandigheden het hoofd bieden; het sneeuwdek mat 15-23 cm op Schouwen-Duiveland, 9-16 cm op Tholen, 16-27 cm op de Bevelanden, 12-16 cm op Walcheren en 8-19 cm in Zeeuws-Vlaanderen. Voor sommigen werd het door de gladheid en een gebrek aan overzicht te link om te tellen (“ik kon niet zien waar de berm ophield en de sloot begon” meldde een teller), andere beleefden een unieke telling.

Vooral op Schouwen en Beveland bleef de sneeuw tot eind december liggen, maar vanaf 25 december zette de dooi in en slonk de sneeuwlaag zienderogen. Op 8 januari steeg de temperatuur op veel plaatsen zelfs tot ruim boven de 10°C , wat leidde tot veel terugtrek. Half januari werden in Oost-Duitsland zelfs de eerste naar oost trekkende Kolganzen waargenomen. **Januari** was landelijk dan ook vrij zacht en zonnig, met normale hoeveelheden neerslag. Een groot deel van de maand werd gekenmerkt door boven-gemiddelde temperaturen, zo ook rond de midwintertelling, die bij temperaturen rond de 10°C werd uitgevoerd. Door de dooi viel de telling precies in een periode van hoge waterstanden in de rivieren (figuur 3.2). Slechts plaatselijk werden nog restanten van ijs uit de voorgaande vorstperiode gemeld (figuur 3.4). Vanaf 27 januari zakte de temperatuur opnieuw enkele dagen tot onder het vriespunt. **Februari** was net als januari echter zacht en had normale neerslaghoeveelheden. Tot en met de telperiode domineerde een zuidwestelijke stroming die zachte lucht aanvoerde. In De Bilt was het aantal vorstdagen zes minder dan normaal (7 tegen 13); ijsdagen werden

er zelfs helemaal niet vastgesteld (normaal 2). Alleen op de 23^e viel gedurende korte tijd een paar centimeter sneeuw in de noordelijke helft van het land. **Maart** was wat gemiddelde temperatuur betreft vooral ten noorden van de grote rivieren aan de koude kant (landelijk normaal). Minimumtemperaturen echter, waren in het hele land laag. In De Bilt kwamen 14 vorstdagen geregistreerd, tegen normaal 8. Vrijwel de hele maand zorgden hogedrukgebieden voor een uitgesproken noordoostelijke stroming met zonnig en rustig weer en koude nachten. Daardoor was maart ook uitzonderlijk droog, met landelijk 13 mm neerslag, tegen een langjarig gemiddelde van 60 mm. Dit weertype zette zich voort in **april**, dat door de hoge temperaturen gemiddeld de warmste april sinds de start van de regelmatige weerwaarnemingen in 1701 was (overigens samen met 2007 en 2009 in de top vier). Vorstdagen kwamen in Zeeland niet meer voor. **Mei** bracht weinig verandering, maar **Juni** was duidelijk natter, en bracht op veel dagen regen. De temperaturen in deze maand waren net als in de twee voorgaande maanden boven-gemiddeld.

Een winterse aanblik in de Koudekerkse Inlaag, december 2010. Foto: Jan-Willem Vergeer

4. Dankwoord

Allereerst dank aan alle tellers die ook in het seizoen 2010/2011 weer actief hebben deel genomen aan de tellingen. Samen staken zij vele uren van hun vrije tijd in het zoeken naar en tellen van groepen ganzen en zwanen. Verder gaat speciale dank uit naar de regio-coördinatoren die tezamen deze groep tellers motiveerden en de informatie verzamelden: Herman van de Voorde (West Zeeuws-Vlaanderen), Marianne Tauocchio (Noord- en Zuid-Beveland), Gerard Troost (Walcheren), Rob Remmerts (Oost Zeeuws-Vlaanderen) en Leonard Ketting (Tholen/St. Philipsland).

Ook de tellers van diverse organisaties (DPM, SBB en Waterdienst Rijkswaterstaat) worden uitdrukkelijk bedankt voor hun inzet tijdens de tellingen. De algehele coördinatie in het seizoen 2010/2011 werd verzorgd door Jan-Willem Vergeer van Sovon Vogelonderzoek Nederland.

In het onderstaande worden alle tellers genoemd:

P. Appel, F. Arts, M. Aspeslagh, T. Bakker, F. Bayens, P. Beeke, W. Beeke, C. Berrevoets, P. Blaakman, P. Boelee, L. Boerjan, C. Bogaert-Blokland, H. Bondewel, H. van der Borg, C. Both, A. van Boxtel, A. Braam, P. van den Broek, L. van Broekhoven, M. Buise, H. Bult, P. du Burck, W. van den Bussche, M. Buysse, C. Capello, H. Castelijns, W. Castelijns, R. d'Hondt, G. van Daele, G. Dekkers, C. Dentz, J. Dierkx, O. van Dorsselaer, A. Drenth, A. Duijnhouwer, C. Emeleer, G. v.d. Ende, J. van Felius, T. Franse, G. Gaiser, J. Giglot, I. Goedbloed, J. Goedbloed, G. van Gool, R. de Graaf, A. Hannewijk, K. van Hees, G. van der Hel, F. van Helden, J. Hengst, M. Hoekstein, J. Hogerwaard, L. Huijsen, J. Jacobs, J. Janssens, M. Jeurissen, R. Joos, W. van Kerkhoven, L. Kerstens, L. Ketting, P. de Keuning, M. Klootwijk, A. de Kock, J. de Kock, E. Koorstra, B. Korteknie, V. Krans, J. Kriek, T. de Kuiper, W. Langhout, J. Lansman, R. van de Leur, F. Lijbaart, S. Lilipaly, C. Lindhout, F. Lokker, K. Los, C. Luijsterburg, P. Maas, G. Maatkamp, J. Maebe, E. Matthijs, G. Meijnen, P. Meininger, L. Mennen, I. Meulmeester, J. Millenaar, E. Minnaar, J. Minnaar, J. Molenaar, M. Nagelkerke, J. de Negro-Dermout, A. Nieuwenhuysse, N. Oele, J. Pijcke, L. Plasmans, R. van Poecke, A. Polderman, P. Polderman-Luppens, W. Poldervaart, J. Poortvliet, W. Post, M. van Pul, R. de Putter, P. van Puymbroeck, I. Quist, R. Remmerts, telgroep DPM, N. de Schipper, P. Simpelaar, P. Sloof, M. Sluijter, T. Sluijter, A. de Smet, R. de Smet, W. de Smet, M. Sniijders, A. Snoep, C. Sol, T. Sparreboom, E. Speksnijder, R. Sponselee, P. van Staaij, T. Stapels, P. Steennis, R. Strucker, P. Surminski, A. Sybrands, G. Tanis, K. Tanis, M. Tauocchio, K. Tazelaar, S. Teerink, R. Teixeira, S. Thiers, J. Tieleman, B. Tissink, F. Tombeur, J. Tramper, L. Tromper, G. Troost, J. Tuin, F. Twisk, D. Valkenburg, F. van Velzen, J. Vergeer, T. Vinken, M. de Vlieger, H. v.d. Voorde, B. Vroegindewey, C. Vroegindewey, J. Walhout, A. Wieland, A. Wijkkel, D. Wilbrink, W. de Wilde, J. Willemse, J. Wisse, W. Wisse, J. Woets, P. Wolf, J. Wouters, W. van Zandbrink, C. van 't Zelfde.

5. Resultaten seizoen 2010/2011

5.1. Algemeen

Tabel 1. Totaal aantal van de meest getelde ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2010/2011.

seizoen 2010 / 2011	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Kleine Zwaan	0	0	0	28	247	415	727	180	0	0	0	0
Toendrarietgans	0	0	0	356	5.799	4.799	13.092	4.896	6	0	0	1
Kolgans	1	5	0	17.961	25.452	36.129	59.076	26.495	8.281	9	6	0
Grauwe Gans	7.702	17.951	16.525	37.300	87.643	63.326	69.279	19.154	8.117	3.948	4.440	4.319
Grote Canadese Gans	1.822	2.625	3.745	2.366	1.282	817	1.867	857	751	331	382	1.102
Brandgans	2.154	7.994	11.450	12.266	16.377	68.485	76.087	49.500	42.399	18.973	2.268	2.740
Rotgans	9	13	21	13.242	17.922	12.697	16.947	18.036	17.257	12.124	8.673	15
totaal	11.688	28.588	31.741	83.519	154.722	186.668	237.075	119.118	76.811	35.385	15.769	8.177

Hieronder staan de totalen van de overige ganzen/zwanen soorten die zijn waargenomen. Voor Knobbelzwaan en Soepgans geldt verder dat het overzicht vooral buiten de maand januari niet compleet is omdat deze vogels vaak voorkomen in gebieden die voor ganzen minder aantrekkelijk zijn (vaarten, stadsparken e.d.) en daarom niet altijd geteld worden.

Tabel 2. Totaal aantal overige genoteerde soorten ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2011/2012

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Knobbelzwaan	57	144	231	245	715	681	1.498	1.237	671	236	108	110
Zwarte Zwaan	11	19	13	20	16	9	20	19	4	6	0	8
Wilde Zwaan	0	0	0	1	11	88	221	59	7	0	0	0
Kleine Rietgans	0	0	0	0	1	1	76	22	6	1	0	1
Soepgans	5	15	97	273	201	16	524	303	235	61	13	1
Zwaangans	0	0	1	14	1	0	20	13	7	0	0	0
Indische Gans	6	3	1	13	8	1	10	9	8	1	0	0
Sneeuwvangans	0	0	3	10	5	0	3	4	2	0	0	0
Kleine Canadese Gans	0	0	0	8	6	14	14	25	1	1	0	0
Witbuirotgans	0	0	0	0	1	50	144	169	6	0	2	0
Zwarte Rotgans	0	0	0	0	2	3	5	0	1	1	0	0
Roodhalsgans	0	0	0	1	1	1	2	0	5	2	0	0
Magelhaengans	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Nijlgans	139	147	437	590	421	205	760	343	188	134	190	155
totaal	218	328	783	1.175	1.389	1.069	3.298	2.203	1.141	443	313	275

5.2. Kleine Zwaan- *Cygnus columbianus bewickii*

Profiel

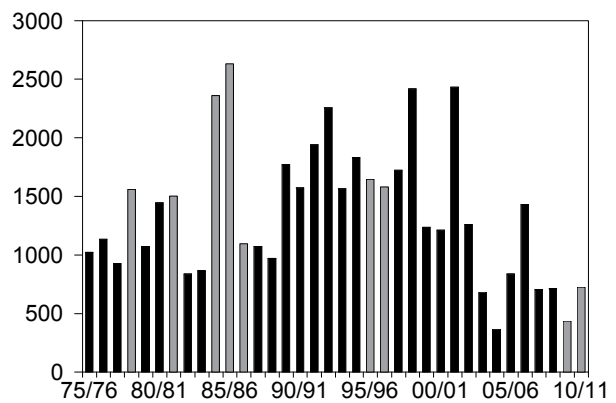
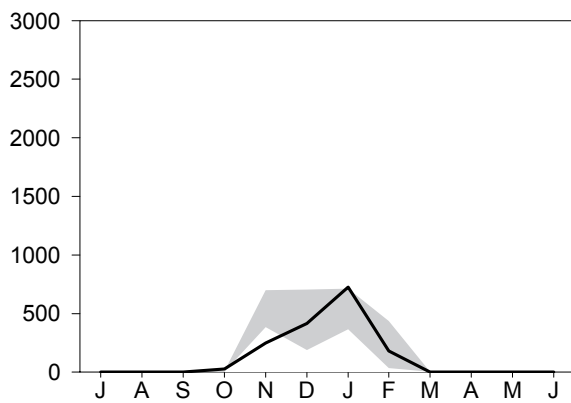
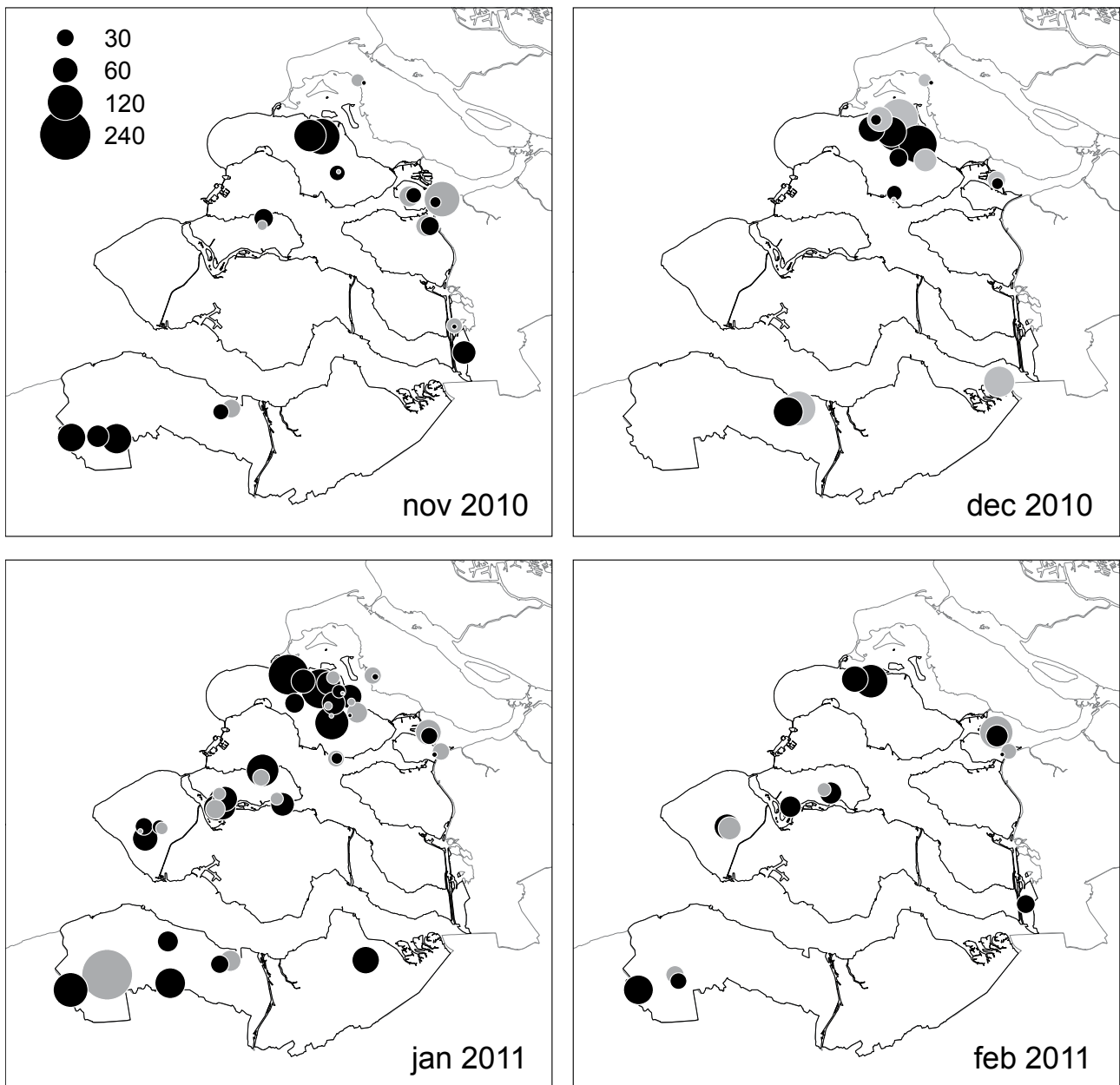
De in Nederland voorkomende vorm van de Kleine Zwaan is een broedvogel van de toendra's van arctisch Rusland, met name op de toendra ten westen van Nova Zembla. De hier broedende Kleine Zwanen verlaten in september de broedplaatsen en trekken dan circa 3.000 kilometer via Rusland en de Baltische staten naar West-Europa, waar Denemarken, Engeland en Nederland belangrijke overwinteringsgebieden herbergen. In Nederland gaat het de laatste jaren om maximaal 9.000 tot 14.000 exemplaren. De vogels prefereren eiwitrijk plantaardig voedsel. Belangrijke voedselbronnen in Nederland zijn de knollen van fonteinkruiden buitendijks en bietenresten op akkers binnendijks. De timing van aankomst, de aantallen en de duur van het verblijf in Nederland zijn afhankelijk van onder meer de omstandigheden bij ons ten opzichte van de andere overwinteringsgebieden, het broedsucces op de toendra en de mate van beschikbaarheid van goed exploiteerbare voedselbronnen. De variatie in al deze factoren maakt dat de in Nederland verblijvende aantallen van jaar op jaar flink kunnen variëren. Sinds de eeuwwisseling zijn de aantallen in Nederland en elders in Noordwest-Europa aan de lage kant, en inmiddels is de toename van de winterpopulatie rond de Oostzee – waar tot voor kort een toename ten gevolge van de milde winters aldaar te bespeuren viel – gestopt. Het lage broedsucces lijkt de voornaamste reden voor de algehele afname van de flywaypopulatie. Het huidige door de Nederlandse overheid ontwikkelde gedoog- en opvangbeleid richt zich niet op de Kleine Zwaan.

Seizoen 2010/2011

Het aantal Kleine Zwanen dat Zeeland bezoekt daalt al enige tijd; de vogels arriveren later en de aantalspiek in december-januari is aan de lage kant. Het gemiddeld aantal getelde vogels in aankomstmaand november, gemeten per periode van vijf jaar, is gedaald van 1554 in 1990/95 tot 597 in 2006/10. Het totaal van 247 Kleine Zwanen in november 2012 doet vermoeden dat de afname verder voortschrijdt. Tijdens de arctisch getinte decembertelling werden 415 ex geteld, maar dat is ongetwijfeld een onderschatting. Zo waren in het getelde deel van Schouwen-Duiveland opvallend veel groepen te vinden, deels op ongebruikelijke locaties. De kans lijkt groot dat in de ten gevolge van de barre weersomstandigheden niet getelde polders ook zwanen aanwezig waren. De afwezigheid in bolwerk West Zeeuws-Vlaanderen in deze maand is wel reëel. Tijdens de zeer volledige januaritelling werden Zeelandbreed 770 ex geteld, waarvan 292 in West Zeeuws-Vlaanderen (o.a. 211 ex Sophiapolder-Oost) en 269 op Schouwen-Duiveland (o.a. 88 op akker bij Karrevelden Scharendijke). Het gros van deze vogels bevindt zich overdag op akkerland. Groepen van 10 of meer ex waren buiten deze regio's alleen te vinden op Noord-Beveland (max. 38 ex in de Oud Noord-Bevelandpolder bij Colijnsplaat) en op Walcheren (max. 13 ex nabij Koudekerke). Vergeleken met de laatste jaren was het januaritotaal aan de hoge kant, maar inmiddels is het tien seizoenen geleden dat er deze maand meer dan 1000 Kleine Zwanen aanwezig waren. Gezien het zachte weer in het tweede deel van de winter is het niet verbazingwekkend dat het februari-aantal met 180 ex flink onder de piek van vorig jaar lag. In maart waren de Kleine Zwanen zoals gebruikelijk geheel verdwenen uit de provincie.

De Kleine Zwaan speelt geen rol bij het huidige opvang- en gedoogbeleid. Het percentage Kleine Zwanen binnen de opvanggebieden was in de voor de soort belangrijkste maanden veelal gering. Het relatief hoge percentage van 42,7 % binnen opvang- en natuurgebieden in november is vooral te danken aan de fikse aantallen in en bij de Grevelingen. Het grootste deel van de Kleine Zwanen hield zich tijdens de dagtelling op in regulier agrarisch gebied.

Gemiddeld verbleef in de periode november 2010 – februari 2011 7,6% van de landelijke Kleine Zwanenpopulatie binnen de provinciegrenzen. Dat is iets meer dan vorig seizoen. December en januari waren de beste maanden met respectievelijk 9,5% en 11,8% van de landelijke populatie. Het lijkt erop dat met de decemberkoude aardig wat Kleine Zwanen naar Zeeland zijn gekomen, en dat deze ook in de mildere januarimaand bleven hangen.

Figuur 2. Kleine Zwaan in Zeeland;

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2010 – februari 2011. Grijsz stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.

(linksonder) aantalsverloop 2010/2011 (lijn) t.o.v. extremen 2006/07- 2009/10 (grijs)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 – 2010/2011 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.2.1. Percentage Kleine Zwanen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2010/2011.

maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	0,0	79,4	20,6
November	3,2	26,2	70,5
December	20,5	22,2	57,3
Januari	1,6	33,8	64,6
Februari	0,0	30,6	69,4
Maart	0,0	0,0	0,0

Tabel 5.2.2. Aantal Kleine Zwanen in Zeeland 2010/2011. Per maand is de regio met het hoogste aantal in grijs gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	1	1	3	0	0	0	0	0
Grevelingen	0	0	0	0	0	87	0	0	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	95	220	269	57	0	0	0	0
Krammer-Volkerak	0	0	0	12	0	4	17	47	0	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	0	53	0	3	2	0	0	0	0
Tholen	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	6	8	0	0	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	5	0	97	16	0	0	0	0
Veerse Meer	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	4	0	0	18	23	0	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	0	12	0	0	4	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	56	0	292	31	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	6	103	28	0	0	0	0	0
totaal 2010 / 2011	0	0	0	28	247	415	727	180	0	0	0	0

Tabel 5.2.3. Aantal Kleine Zwanen in Zeeland 1990/1991 - 2009/2010. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2011 in grijs gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2009/2010	0	0	1	4	384	190	367	436	2	0	0	0
2008/2009	1	0	0	1	470	663	713	82	1	0	0	1
2007/2008	1	2	2	7	700	704	557	35	3	0	1	1
2006/2007	1	0	0	11	1.185	1.430	143	8	2	0	0	0
2005/2006	0	1	0	0	100	559	837	68	28	1	1	0
2004/2005	0	0	0	0	298	367	119	74	16	0	0	0
2003/2004	0	0	0	13	685	316	575	24	3	0	0	0
2002/2003	0	0	0	146	1.259	893	668	143	1	0	0	0
2001/2002	0	0	0	0	2.434	1.552	1.203	15	0	0	0	0
2000/2001	0	0	0	4	414	1.213	1.137	565	4	0	0	0
1999/2000	0	0	0	11	1.238	508	348	82	0	0	0	0
1998/1999			7	270	1.849	2.418	1.144	713	1			
1997/1998				33	515	1.725	296	15	2	1	1	
1996/1997				0	1.550	1.581	883	195	0			
1995/1996				0	1.645	1.367	532	524	22			
1994/1995				1	1.830	1.203	651	18	1			
1993/1994				39	1.114	1.565	726	49	2			
1992/1993				0	1.855	2.256	872	23	0			
1991/1992				15	1.396	1.941	843	138	0			
1990/1991				154	1.574	1.275	913	502	13			

*Kleine Zwaan en Toendrarietgans, Nieuwe Kerkweg Scharendijke, 16/01/2011
Foto: Jan-Willem Vergeer*

5.3. Toendrarietgans - *Anser serrirostris*

Profiel

De Toendrarietgans is –weinig verrassend– een broedvogel van de toendra's van arctisch Rusland, grofweg van het Kola schiereiland ten oosten van Finland tot aan Taimyr. In september trekken de Toendrarietganzen in zuidwestelijke richting weg. Via Rusland en de Baltische staten bereiken de vogels na een vlucht van 3.000 tot 5.000 kilometer de overwinteringsgebieden in Midden- en Noordwest-Europa. In Nederland verblijven de vogels vooral van de tweede helft van oktober tot laat in februari. In januari zijn de aantallen het hoogst, dan gaat het om circa 100.000 tot 150.000 vogels. Zoals bij de meeste arctische ganzen varieert het broedsucces van de Toendrarietgans sterk van jaar op jaar. De Nederlandse winterpopulatie is sinds 1990 toegenomen, waarschijnlijk eerder als gevolg van een herverdeling van winterconcentraties in Europa dan van een daadwerkelijke toename van de populatie. De in Nederland verblijvende vogels voeden zich tot in januari vooral met oogstresten op akkers, onder meer van suikerbieten, granen en aardappels. Als er op de akkers niet veel meer te halen valt, schakelen veel Toendrarietganzen over op gras of jonge wintergranen. De vogels verblijven meestal in grote, soms met andere soorten gemengde groepen. De slaappleatsen bevinden zich in open water of op rustige buitendijkse platen.

Uit onderzoek is gebleken dat het gros van de in Zeeland verblijvende Rietganzen bestaat uit de Toendra-variant. Waarnemingen van de in de taiga van Scandinavië en Siberië broedende Taigarietgans (*Anser fabalis*) worden een steeds grotere zeldzaamheid, zowel binnen de provinciegrenzen als elders in Nederland. Het huidige door de overheid ontwikkelde gedoog- en opvangbeleid richt zich niet op de Toendrarietgans.

Seizoen 2010/2011

Het seizoen 2010/2011 was het op een na beste voor de Toendrarietgans in Zeeland sinds de eeuwwisseling, maar de piek lag onder die van het voorgaande seizoen. De vroege koude-inval in continentaal Europa bracht al in oktober en (vooral) november relatief veel vogels naar onze streken. Het decemberbeeld is vanwege het uitvallen van veel tellingen op Schouwen-Duiveland en Tholen niet geheel compleet. Dit verklaart mogelijk de vreemde knik in de aantalsontwikkeling in het seizoen (figuur 3, linksonder). In januari verbleven zoals gebruikelijk de meeste Toendrarietganzen binnen de provinciegrenzen en het was tevens het op een na hoogste aantal in deze maand van de laatste 10 jaar. In maart waren vrijwel alle Toendrarietganzen weer verdwenen.

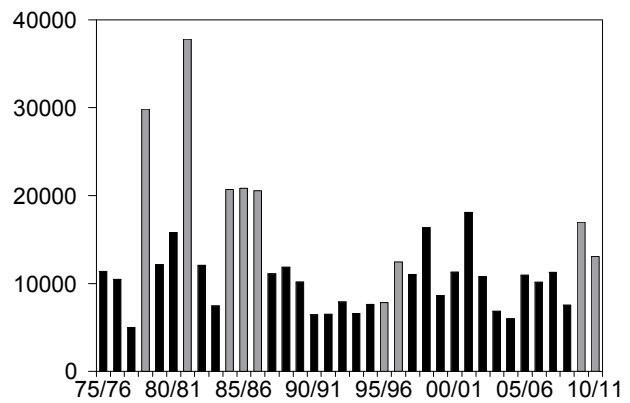
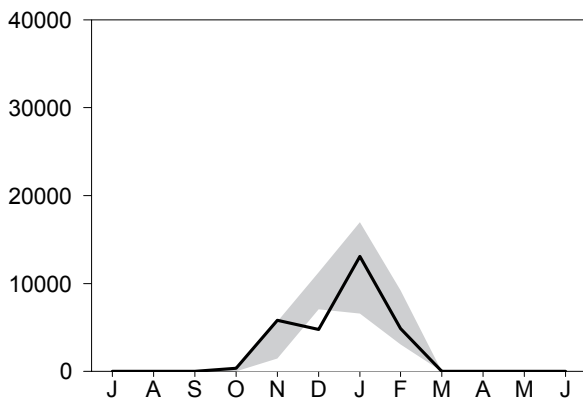
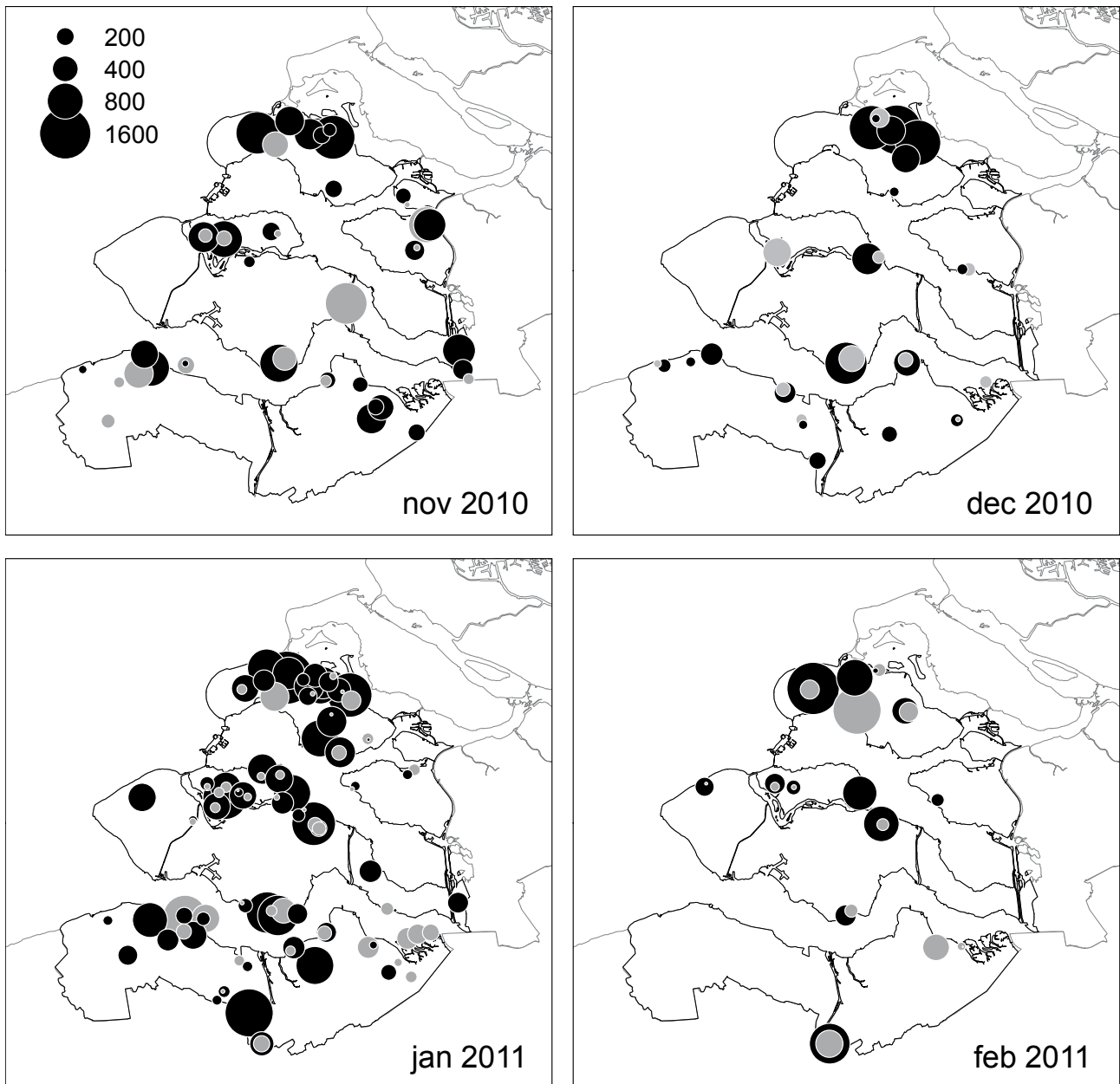
De aantalsontwikkeling in Zeeland vertoont parallellen met die in Vlaanderen, waar eveneens relatief veel Toendrarietganzen werden vastgesteld (max. 4800 in NO-Vlaanderen), maar minder dan in het jaar ervoor (Devos 2011).

Schouwen-Duiveland was de belangrijkste regio voor de soort; hier verbleef tussen november en februari 34 tot 69 procent van de Zeeuwse populatie. Het gros van de vogels verblijft hier overdag op grootschalig akkerland (vooral aardappel en suikerbiet zijn populair), bijv. 1715 ex. Polder Schouwen nabij Elkerzee op 15/01, 1300 ex Polder Nieuw-Bommenede bij Zonnemaire op 18/12. Concentraties van meer dan 750 ex. werden buiten Schouwen vastgesteld in de St.Albertpolder bij Sluiskil (1142 ex. op 14/01), Hooge Platen Westerschelde (882 ex. op 20/01, betreft waarschijnlijk een slaappleats), in de Soelekerkepolder bij Kamperland (820 ex. op 15/01), in de Wilhelminapolder beoosten het Kanaal (780 ex. op 15/01) en nabij Ellewoutsdijk (770 ex op 22/12). In tegenstelling tot vorig seizoen werden tijdens de tellingen op Walcheren geen grote aantallen vastgesteld. De aantallen in Zeeuws-Vlaanderen bleven duidelijk achter bij die in voorgaand seizoen, toen hier van november tot en met januari de meeste Zeeuwse Toendrarietganzen verbleven.

Rietganzen maken gebruik van slaappleatsen. De tot nu toe bekende gegevens wijzen erop dat deze slaappleatsen in Zeeland vooral op platen en eilanden gesitueerd zijn: er zijn nu enkele locaties in Grevelingen, Oosterschelde, Veerse Meer en Westerschelde bekend. Het totaal aantal Rietganzen op de nu bekende slaappleatsen ligt echter ruim onder de dagtotalen; het lijkt er dus op dat het beeld nog niet compleet is.

Het opvang- en verjaagbeleid is niet gericht op de Toendrarietgans. Het percentage Toendrarietganzen binnen de opvanggebieden is over het algemeen laag. Dat zal zeker van doen hebben met de voorkeur van de soort voor akkerland als foerageergebied. In enkele opvanggebieden waren dit seizoen tijdelijk flinke aantallen Toendrarietganzen te vinden, met name in de Yerseke Moer (650 ex in november), de van Haaftepolder (350 ex in november) en de Zuidkust Schouwen (1140 in februari). Het percentage van de Zeeuwse populatie binnen opvanggebieden lag in november en in februari boven de 20 procent. Dat is hoger dan tot nu toe gemeten werd.

Het aandeel van de Zeeuwse populatie Toendrarietganzen in het landelijk totaal schommelde van november tot in februari rond de vijf procent (maximaal 5,6 % in november).

Figuur 3. Toendrarietgans in Zeeland;
(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2010 – februari 2011. Grijsse stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.
(linksonder) aantalsverloop 2010/2011 (lijn) t.o.v. extremen 2007/08 – 2009/10 (grijs)
(rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 – 2010/2011 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5. 3.1. Percentage Toendrarietganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2010/2011.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	18,7	1,8	79,5
November	21,7	2,2	76,0
December	0,3	6,0	93,6
Januari	2,6	8,5	88,9
Februari	26,1	3,3	70,6
Maart	100	0,0	0,0

Tabel 5.3.2. Aantal Toendrarietganzen in Zeeland 2010/2011. Per maand is de regio met het hoogste aantal in grijs gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Grevelingen	0	0	0	0	0	30	0	6	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	45	1996	3337	5222	3299	6	0	0	1
St. Philipsland	0	0	0	6	13	0	0	0	0	0	0	0
Tholen	0	0	0	0	836	10	8	6	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	625	0	2023	350	0	0	0	0
Veerse Meer	0	0	0	0	0	141	0	0	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	0	0	0	138	28	0	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	42	529	991	2150	400	0	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	0	940	0	102	0	0	0	0	0
Westerschelde	0	0	0	0	20	5	1000	0	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	74	702	121	539	0	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	189	338	164	1910	807	0	0	0	0
totaal 2010 / 2011	0	0	0	356	5.799	4.799	13.092	4.896	6	0	0	1

Tabel 5.3.3. Aantal Toendrarietganzen in Zeeland 1990/1991 - 2009/2010. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2011 in grijs gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2009/2010	0	0	0	109	5.683	7.077	16.972	9.251	3	0	0	0
2008/2009	0	0	0	6	1.469	7.545	6.584	3.061	1	0	0	2
2007/2008	0	0	1	127	3.972	11.279	7.456	4.004	0	0	1	0
2006/2007	0	1	0	612	7.723	10.183	2.561	2.450	1	0	0	0
2005/2006	1	1	1	153	2.107	10.953	6.468	1.856	359	0	0	0
2004/2005	0	0	1	289	3.785	5.129	5.989	4.014	1	1	0	1
2003/2004	0	0	1	191	4.992	6.844	2.971	918	2	23	0	0
2002/2003	1	0	0	95	9.601	10.810	3.850	1.629	49	0	0	0
2001/2002	0	0	0	120	8.640	18.087	11.519	830	9	0	0	1
2000/2001	0	0	0	66	2.759	8.850	11.299	6.950	760	0	0	0
1999/2000	0	0	0	13	4.959	8.650	7.602	2.830	2	0	1	0
1998/1999	0	0	1	93	5.482	10.166	16.341	8.711	206	0	0	0
1997/1998	0	0	0	47	3.928	11.042	3.019	883	3	0	1	0
1996/1997	0	0	1	6	4.396	6.617	12.438	859	0	0	0	0
1995/1996				0	2.404	7.831	7.026	3.960	33			
1994/1995				0	1.553	7.618	6.657	947	0			
1993/1994				6	557	6.177	6.573	3.092	0			
1992/1993				2	1.658	6.246	7.917	1.111	3			
1991/1992				0	520	6.511	4.191	2.157	0			
1990/1991				0	527	6.437	4.598	4.028	0			

Toendrarietgans, Brouwershaven, 12 / 11 / 2011. Foto: Jan-Willem Vergeer

5.4. Kolgans - *Anser albifrons*

Profiel

Kolganzen broeden in grote delen van arctisch Rusland. Het broedsucces varieert en is duidelijk gerelateerd aan de arctische lemming-cyclus. Een gering aantal paren –deels afkomstig van ontsnapte lokvogels en aangeschoten exemplaren- verblijft 's zomers in Nederland en kan hier ook tot broeden komen. De verschillende populaties overwinteren van West-Europa tot locaties ten zuiden van de Kaspische Zee. De in Groenland broedende ondersoort *A.a.flavirostris* overwintert in Ierland en Schotland en is in Nederland erg zeldzaam. De in Nederland verblijvende Kolganzen broeden voornamelijk in het westelijk deel van het broedgebied en trekken via het Kara schiereiland, de Baltische staten en Zuid-Scandinavië naar de overwinteringsgebieden. De Nederlandse winterpopulatie bestaat uit 500.000 tot 700.000 vogels en verblijft op diverse plaatsen in Laag-Nederland en in het rivierengebied. Veruit de meeste Kolganzen voeden zich hier op grasland. Een klein deel profiteert van oogstresten op akkerland. Vanaf januari foerageren Kolganzen ook geregeld op wintergranen.

Sinds het midden van de vorige eeuw is het aantal in Noordwest-Europa overwinterende Kolganzen fors gestegen, terwijl bij ander populaties (met name die van Midden-Europa) juist een daling kenbaar is. De Kolgans is een van de soorten waarvoor de overheid het huidige gedoog- en opvangbeleid heeft ontwikkeld.

Seizoen 2010/2011

Het totaal aantal Kolganzen lag iets boven dat van het seizoen 2009/2010, toen na enkele jaren met teruglopende aantallen een fikse stijging werd opgemerkt. De koude elders in Noordwest-Europa zal daar ongetwijfeld mee van doen hebben. De totalen komen echter niet in de buurt bij die van strenge winters in de jaren tachtig.

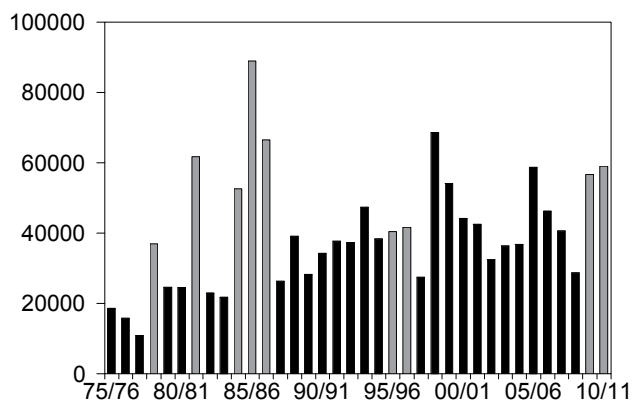
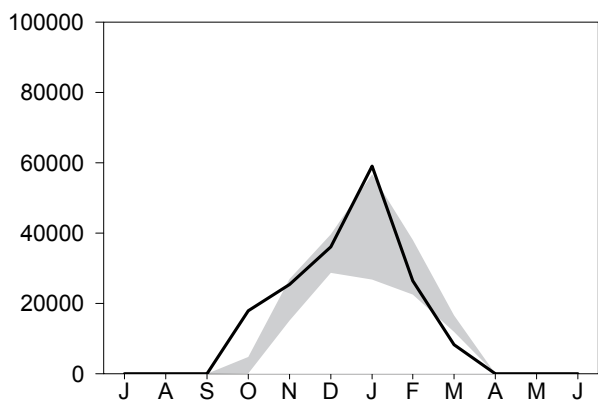
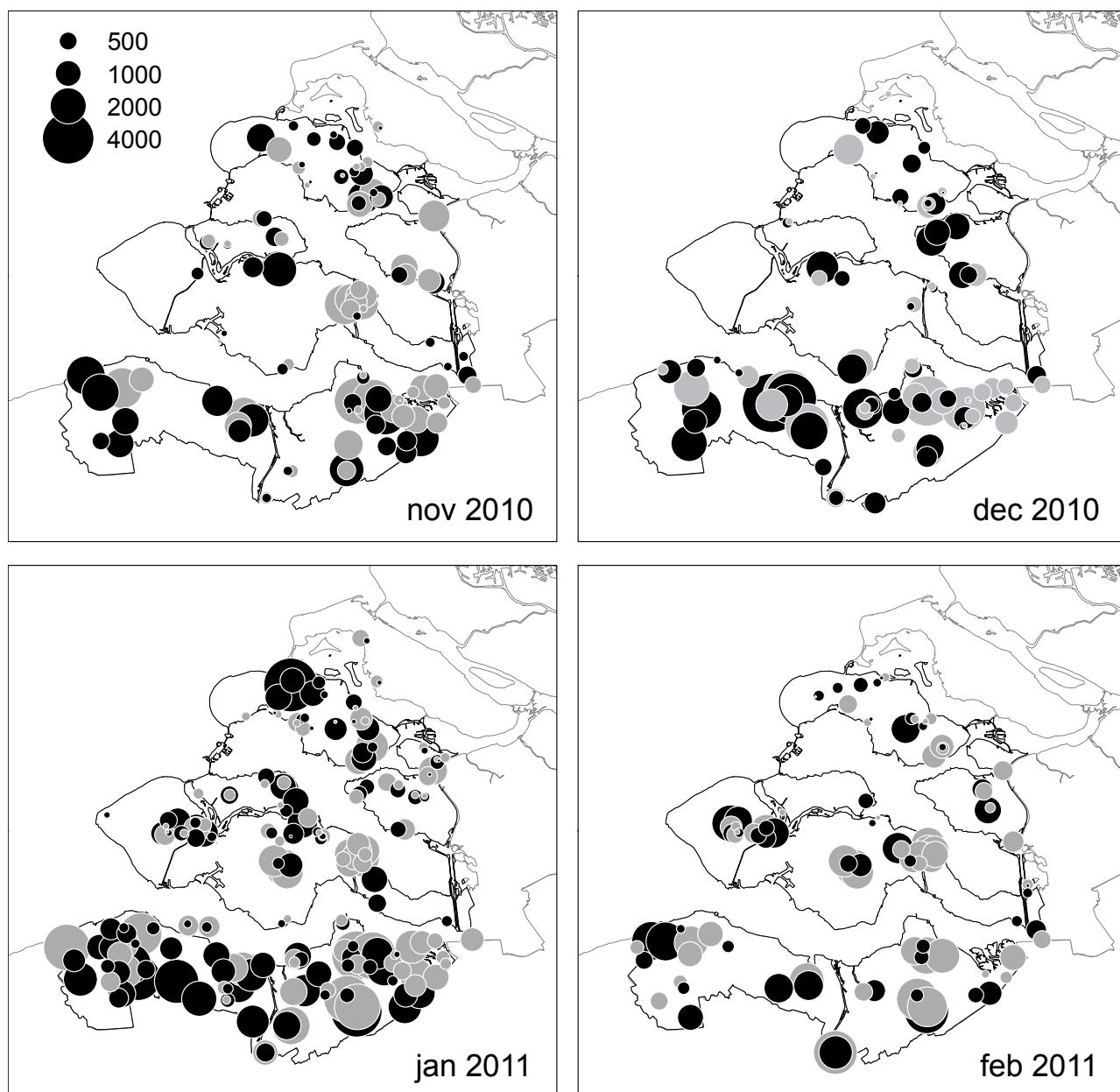
Het seizoenspatroon leek op dat van vorig seizoen, met dien verstande dat de aantallen in oktober al aan de hoge kant waren. Het totaal van 17.961 ex in deze maand was zelfs veruit het hoogste sinds de start van de tellingen. Dat past in het beeld van een steeds vroegere aankomst. Daar staat tegenover dat de Kolganzen Zeeland dit jaar wat vroeger verlieten. Het maart-totaal van 8.281 lag onder het gemiddelde van 11.105 ex in deze maand over de afgelopen 10 jaar, terwijl er vorig jaar in deze maand nog een record aantal kollen geteld werd. Bij tellingen in Belgisch NO-Vlaanderen werd rond 20 december een recordaantal van 44.149 Kolganzen geteld (Devos 2011). Deze piek is in de Zeeuwse tellingen niet terug te vinden, waarschijnlijk omdat de maandelijkse telling net voor de piekaantallen viel. Het gros van de voor de soort belangrijke gebieden werd wel geteld in deze maand.

Zeeuws-Vlaanderen was zoals gebruikelijk de belangrijkste regio voor de Kolgans; tussen oktober en maart verbleef hier gemiddeld 67,8% van de Zeeuwse populatie (met een piek van 87,2 % in december). Van de 46 meldingen van meer dan 1000 ex in een telgebied kwamen er 14 uit West- en 24 uit Oost Zeeuws-Vlaanderen. Meer dan 2.500 ex werden hier geteld in de Helenapolder bij Driewegen WZVL, de Riet- en Wulfsdijkpolder en het Groot-Eiland bij Hulst OZVL, de Hengstdijkse Putting OZVL, de Kruispolder bij Kruisdorp OZVL, de Koudepolder bij Hoek OZVL, De Blikken/Nieuw Groedsche Polder bij Schoondijkse WZVL en de Binnenpolder Canisvliet WZVL. Benoorden de Westerschelde waren groepen van meer dan 1000 ex te vinden in Polder Schouwen nabij Elkerzee SD, de Wilhelminapolder-Oost ZB, de Kapelse Moer-west ZB, de Yerseke Moer ZB, nabij Grijskerke WAL en in De Poel bij Nisse ZB. De meeste omvangrijke groepen bevonden zich op akkers, maar grasland wordt beslist niet gemedend.

Van oktober tot en met maart verbleef maandelijks tussen de 29 en 75 procent van de getelde Zeeuwse Kolganzen in de opvanggebieden. Het maandgemiddelde bedroeg 53,3 procent, beduidend hoger dan vorig seizoen maar lager dan in de drie seizoenen daarvoor. Net als in vorige jaren waren de percentage binnen de opvanggebieden relatief hoog in oktober en maart en beduidend lager in december en januari. Over het hele winterhalfjaar gezien verbleef meer dan 5 procent van de Zeeuwse Kolgans-populatie in de opvanggebieden Saeftinghe (12,3%), Baarzandse Kreek/De Blikken (9,3%), Yerseke Moer (9,1%), De Putting (6,8%) en Groot-Eiland (6,4%).

Het percentage in Zeeland verblijvende Kolganzen ten opzichte van de landelijke populatie lag in de meeste maanden tussen de 2 en 5 procent. In december (6,9%) en januari (7,5%) was het Zeeuwse aandeel wat hoger.

Belangrijke slaappleaatsen van Kolganzen bevinden zich op Saeftinghe, de Braakman-Noord, de Hooge Platen, Oosterlandpolder Wolphaartsdijk/Kwistenburg en de Prunje. Het beeld is echter nog niet compleet.

Figuur 4. Kolgans in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2010 – februari 2011. Grijs stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.
 (linksonder) aantalsverloop 2010/2011 (lijn) t.o.v. extremen 2007/08 – 2009/10 (grijs)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 – 2010/11 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.4.1. Percentage Kolganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2010/2011.

maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	69,7	7,3	23,1
November	54,7	1,3	44,0
December	28,9	15,0	56,1
Januari	42,8	9,6	47,6
Februari	48,2	12,9	38,9
Maart	75,4	16,4	8,2

Tabel 5.4.2. Aantal Kolganzen in Zeeland 2010/2011. Per maand is de regio met het hoogste aantal in grijs gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	180	10	0	65	0	312	0	2	0
Grevelingen	0	0	0	0	0	1	0	4	2	2	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	469	2255	1176	7027	698	109	1	0	0
St. Philipsland	0	0	0	870	0	0	36	0	25	0	0	0
Tholen	1	0	0	362	1331	1542	807	644	67	5	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	5	0	220	196	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	8	246	8	660	30	0	0	0	0
Veerse Meer	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	138	15	0	1610	2690	221	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	5	0	2825	2325	1685	3088	3255	407	1	1	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	2795	1912	133	3257	2967	1096	0	3	0
Westerschelde	0	0	0	27	267	95	387	0	753	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	2869	5086	18583	14754	4320	2884	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	7418	12000	12906	27165	11690	2405	0	0	0
totaal 2010 / 2011	1	5	0	17.961	25.452	36.129	59.076	26.495	8.281	9	6	0

Tabel 5.4.3. Aantal Kolganzen in Zeeland 1990/1991 - 2009/2010. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2011 in grijs gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2009/2010	0	0	6	4.845	22.106	39.654	56.739	38.120	16.682	0	2	2
2008/2009	0	1	0	83	15.174	28.709	26.803	22.599	12.003	5	10	0
2007/2008	1	0	3	4.690	26.935	39.465	40.615	26.114	13.810	3	7	2
2006/2007	1	0	2	4.190	25.986	44.808	46.291	27.256	6.502	21	1	2
2005/2006	0	2	0	4.027	22.101	49.827	58.661	31.262	13.461	19	4	0
2004/2005	1	0	3	7.282	27.986	31.550	36.802	24.557	13.150	1	1	0
2003/2004	0	1	4	3.307	16.126	28.102	36.343	19.697	9.651	3	0	0
2002/2003	2	1	1	3.186	29.246	23.463	32.393	26.096	12.503	1.705	1	0
2001/2002	0	2	4	1.844	25.817	42.478	34.802	21.463	5.933	731	2	2
2000/2001	1	3	2	1.863	7.744	32.238	44.175	39.676	7.354	3	2	2
1999/2000	2	2	15	3.960	23.812	37.591	54.080	28.305	8.185	71	2	1
1998/1999	3	2	0	1.238	14.025	32.272	68.583	42.656	9.960	24	1	2
1997/1998	0	0	0	1.885	14.179	27.481	26.843	20.434	12.831	1	5	2
1996/1997	0	0	0	243	18.383	41.645	28.284	31.647	9.064	0	0	0
1995/1996	0	0	0	47	11.368	29.742	40.434	36.182	16.050	0	0	0
1994/1995	0	0	0	88	5.990	21.353	38.348	32.241	1.810	0	0	0
1993/1994	0	0	0	37	5.380	37.518	47.336	37.114	8.450	0	0	0
1992/1993	0	0	0	217	4.778	37.273	30.997	16.902	10.852	0	0	0
1991/1992	0	0	0	10	8.123	37.742	27.871	25.994	14.777	0	0	0
1990/1991	0	0	0	27	710	24.639	34.278	31.101	9.972	0	0	0

Kolganzen. Foto: Peter Eekelder

5.5. Grauwe Gans - Anser anser

Profiel

Met een broedpopulatie van circa 25.000 paar is de Grauwe Gans veruit de talrijkste in Nederland broedende ganzensoort. Het gros van deze broedvogels overwintert binnen de landsgrenzen en wordt dan vergezeld door broedvogels uit Scandinavië en Midden-Europa. In november zijn de aantallen in Nederland op zijn hoogst; dan verblijven hier de laatste jaren 300.000 tot 500.000 exemplaren. Het Verdrongen Land van Saeftinghe is van oktober tot in januari de belangrijkste verblijfplaats van de soort in Noordwest-Europa. De vogels foerageren hier vooral op wortelknollen van Riet en Zeebies en binnendijks op oogstresten en grasland. De Grauwe Gans is een van de soorten waarvoor de overheid het huidige gedoog- en opvangbeleid heeft ontwikkeld.

Seizoen 2010/2011

Na vier relatief magere jaren nam het aantal Grauwe Ganzen in de provincie weer wat toe: slechts drie maal was het jaarmaximum hoger dan in dit seizoen. De spreiding over het seizoen was goed vergelijkbaar met de drie voorgaande jaren, met als grootste afwijking een piekje in januari. Het onvolledige telbeeld in het zomerhalfjaar indiceert de stijging van de broedpopulatie in de regio; iets wat ook uit diverse Zeeuwse BMP-telgebieden naar voren komt.

De hoogste maandsom bedroeg 89.643 ex en werd geteld in november. Op de kaart is het belang van Saeftinghe en de omliggende polders goed te zien: liefst 36.152 Grauwe Ganzen (41,2% van het Zeeuwse totaal) bevond zich die maand in het hier gesitueerde opvanggebied. De spreiding over de provincie was het grootst in januari, toen in 253 telgebieden Grauwe Ganzen werden vastgesteld. Ongetwijfeld speelt de uitstekende teldekking in deze maand een rol, maar ook in veel maandelijks getelde gebieden komt januari er goed uit. Wel gaat het in nogal wat gebieden om relatief kleine aantallen: zo werden in 85 gebieden (34% van het totaal) minder dan 25 ex geteld.

Oost Zeeuws-Vlaanderen is gedurende het grootste deel van het winterhalfjaar de belangrijkste regio binnen de provinciegrenzen, terwijl bewesten de Braakman ook nog flink wat grauwe gans-rijke locaties te vinden zijn. In totaal verbleef van oktober tot maart gemiddeld 51,5 procent van de Zeeuwse populatie in Zeeuws-Vlaanderen en de Westerschelde, met een piek van 73,5 procent in december (mogelijk iets gechargeerd door uitgevallen tellingen op Schouwen en Tholen).

In enkele Zeeuws-Vlaamse telgebieden waren tussen oktober en januari meer dan 5000 ex aanwezig; op Saeftinghe (IJselder, Platte Platen, Hondegat en Gasdam) en de niet ver van Saeftinghe gelegen Melopolder bij Graauw, de Alsteinpolder bij Paal en de Kruispolder bij Kruisdorp. De grootste groep in West Zeeuws-Vlaanderen telde 1000 ex en bevond zich in de Isabellapolder bij Aardenburg.

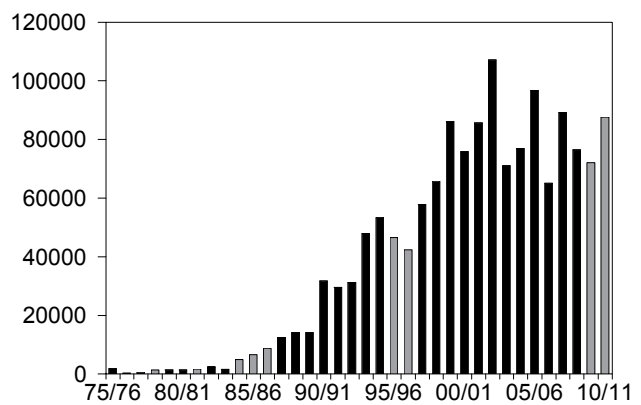
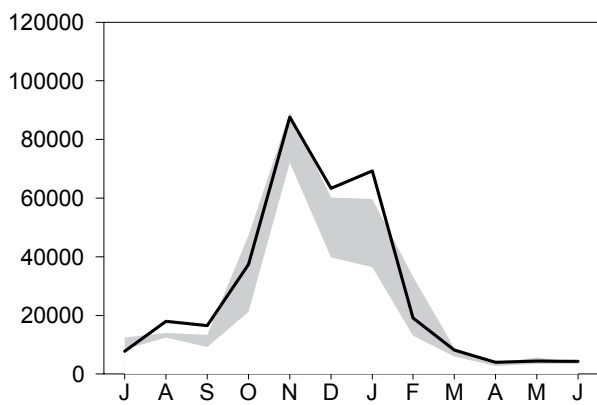
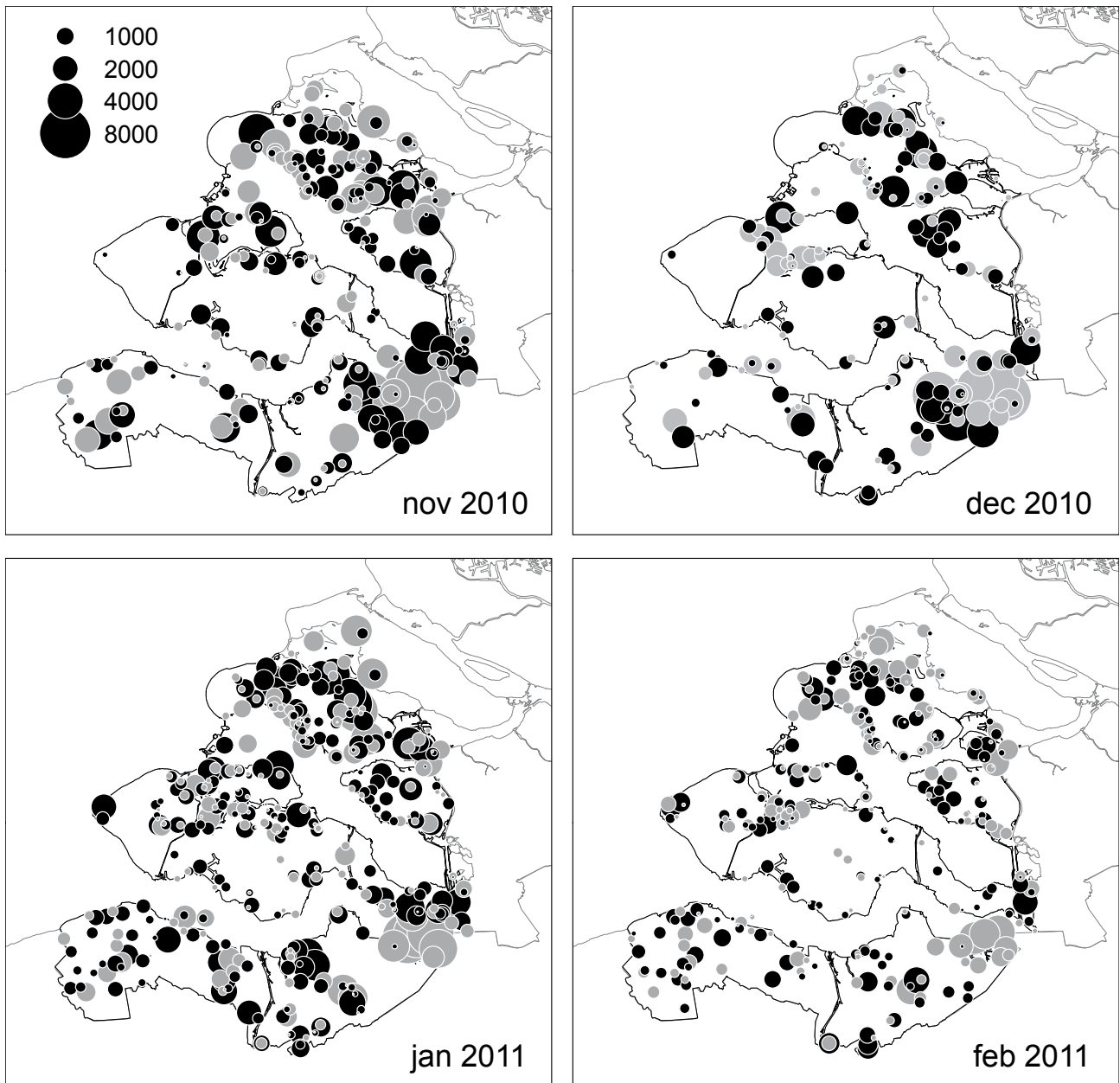
Benoorden de Westerschelde waren groepen van tenminste 1500 ex te vinden bij het Dijkwater SD (3.565 in januari), Prunje-Noord (2.337 in oktober), Polder Schouwen nabij Noordwelle SD (2.240 in november), de Oud Noord-Bevelandpolder West bij Colijnsplaat (1.750 in oktober), Anna-Jacobapolder-West PH (1.500 in november) en de Onrustpolder Kamperland NB (1500 in november).

Het gemiddelde percentage van Grauwe Ganzen in opvang- en natuurgebieden in de periode september 2010 – maart 2011 bedroeg 47 procent, hetgeen tussen de gemeten waarden in de vorige twee seizoenen in zit. Van september tot en met december ligt het percentage boven de 50 procent, daarna zakt het tot 26,5 procent in maart.

Het belang van opvanggebied Saeftinghe kan met een gemiddelde van 32,2 procent van de totale Zeeuwse populatie moeilijk overschat worden. Juist in de piekmaanden november en december is het percentage met respectievelijk 41,2 en 53,1 procent het hoogst.

Andere opvanggebieden met in tenminste één maand meer dan vier procent van de Zeeuwse populatie waren Groot-Eiland (februari, maart), Axelse Kreek (september), Dijkwater (januari) en Zuidkust Schouwen (september, oktober).

Het aandeel van de in Zeeland verblijvende Grauwe Ganzen in de landelijke winterpopulatie (oktober-maart) bedroeg gemiddeld 14,7 procent. In tegenstelling tot vorig jaar lag het percentage in de piekmaanden november en december weer boven de 20 procent (21,1% in november, 22,8 % in december).

Figuur 5. Grauwe Gans in Zeeland;

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2010 – februari 2011. Grijsz stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.

(linksonder) aantalsverloop 2010/2011 (lijn) t.o.v. extremen 2007/08 – 2009/10 (grijs)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 – 2010/2011 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.5.1. Percentage Grauwe Ganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2010/2011.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
September	53,8	25,7	20,5
Oktober	51,6	13,4	35,0
December	56,5	8,9	34,7
Januari	47,6	10,4	42,0
Februari	39,7	20,1	40,2
Maart	26,6	35,1	38,4

Tabel 5.5.2. Aantal Grauwe Ganzen in Zeeland 2010/2011. Per maand is de regio met het hoogste aantal in grijs gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	527	5	1.048	328	1.717	15	2.190	182	200	80	56	66
Grevelingen	717	1.671	536	835	1.148	3.714	4.596	1.605	1.049	865	567	1.141
Schouwen-Duiveland	1.802	4.606	2.577	5.921	10.980	3.844	12.712	3.153	1.011	657	809	352
Krammer-Volkerak	238	326	0	24	120	1	1	107	69	20	126	278
St. Philipsland	188	991	36	1.664	2.195	2	2.195	449	306	71	163	163
Tholen	160	509	1.034	2.482	4.659	2.017	2.236	1.324	183	192	238	190
Oosterschelde	20	18	83	370	2.254	11	399	558	51	76	36	54
Noord-Beveland	1.168	1.055	1.149	4.329	4.032	2.490	3.233	572	1.040	741	1.116	727
Veerse Meer	115	30	990	0	146	472	349	348	228	132	157	40
Walcheren	40	340	168	1.445	361	456	1.367	1.022	273	324	39	38
Zuid-Beveland (west)	985	991	612	1.717	1.601	1.396	1.436	398	874	420	743	1.003
Zuid-Beveland (oost)	0	33	103	1.074	3.948	2.390	4.866	757	94	0	218	0
Westerschelde	322	4.664	1.573	580	4.497	3.802	6.434	1.083	437	82	47	2
West Zeeuws-Vlaanderen	1	92	622	1.766	3.518	1.125	2.094	1.136	614	155	19	19
Oost Zeeuws-Vlaanderen	1.419	2.620	5.994	14.765	46.467	41.591	25.171	6.460	1.688	133	106	246
totaal 2010 / 2011	(7702)	(17951)	(16525)	37.300	87.643	63.326	69.279	19.154	8.117	(3948)	(4440)	(4319)

Tabel 5.5.3. Aantal Grauwe Ganzen in Zeeland 1990/1991 - 2009/2010. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2009 in grijs gedrukt.

() aantallen niet compleet, alleen gebaseerd op tellingen rondom zoute wateren.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2009/2010	(8355)	(12709)	(11968)	47.339	72.110	39.719	59.676	33.217	8.898	(3625)	(5691)	(3491)
2008/2009	(9127)	(12392)	(9195)	21.228	76.458	53.254	36.457	13.072	5.900	(3403)	(3466)	(3681)
2007/2008	(12442)	(13972)	(13332)	38.057	89.149	60.191	45.530	14.708	7.875	(2709)	(3577)	(3729)
2006/2007	(7809)	(11768)	(10233)	32.687	62.416	65.135	40.106	15.731	9.505	(2408)	(3546)	(2327)
2005/2006	(11130)	(9772)	(16494)	47.303	51.309	96.720	75.594	15.301	5.679	(1622)	(1835)	(2338)
2004/2005	(5927)	(10016)	(10824)	55.027	76.925	62.057	51.547	12.416	8.489	(1898)	(2606)	(1461)
2003/2004	(7736)	(10108)	(11774)	39.986	71.070	52.856	61.107	12.414	5.502	(1438)	(2056)	(1466)
2002/2003	(8847)	(9331)	(8471)	33.589	107.134	83.833	68.171	24.246	6.086	(1043)	(2319)	(1077)
2001/2002	(4203)	(6062)	(13166)	36.477	85.634	72.614	72.348	9.541	7.047	(2764)	(1757)	(1163)
2000/2001	(4897)	(5531)	(4579)	23.833	75.822	55.542	59.822	16.355	3.752	(916)	(1058)	(827)
1999/2000	(1674)	(2749)	(5253)	29.386	74.825	85.999	59.444	6.821	5.148	(849)	(765)	(589)
1998/1999	(969)	(1640)	(3680)	12.954	65.896	57.721	62.380	6.064	2.284	(533)	(482)	(205)
1997/1998	(1644)	(1329)	(3122)	28.779	57.885	34.373	37.006	6.135	2.275	(234)	(320)	(186)
1996/1997	(436)	(1080)	(1737)	5.396	41.491	42.359	31.566	15.507	2.955	(329)	(538)	(279)
1995/1996			2.735	18.521	46.514	38.222	19.306	16.388	3.664			
1994/1995			4.537	28.947	53.467	31.293	35.118	7.423	2.987			
1993/1994			2.088	7.264	25.963	30.371	47.885	4.668	1.716			
1992/1993			683	13.107	31.233	31.113	22.840	4.936	1.371			
1991/1992			294	1.032	20.665	22.653	29.484	1.571	1.151			
1990/1991			1.271	6.285	17.966	26.760	31.762	12.946	1.801			

Grauwe Ganzen en Kolganzen. Foto: Peter Eekelder

5.6. Grote Canadese Gans - *Branta canadensis*

Profiel

Nazaten van ontsnapte of uitgezette Canadese Ganzen zijn zich in delen van Noordwest-Europa in rap tempo tot een gewone broedvogel aan het ontwikkelen. Het westen van Nederland lijkt daarbij inmiddels koploper te zijn. De Nederlandse winterpopulatie neemt al sinds begin jaren tachtig jaarlijks met gemiddeld 27 procent toe en bedroeg in oktober 2010 minstens 27.000 vogels; voornamelijk eigen kweek aangevuld met Duitse broedvogels. Het noordelijk Deltagebied is een van de belangrijkste regio's voor de soort in ons land. Zeeland kent een relatief kleine, maar groeiende broedpopulatie, met een accent op Zeeuws-Vlaanderen. Hier worden ook buiten de broedtijd de meeste Grote Canadese Ganzen gemeld.

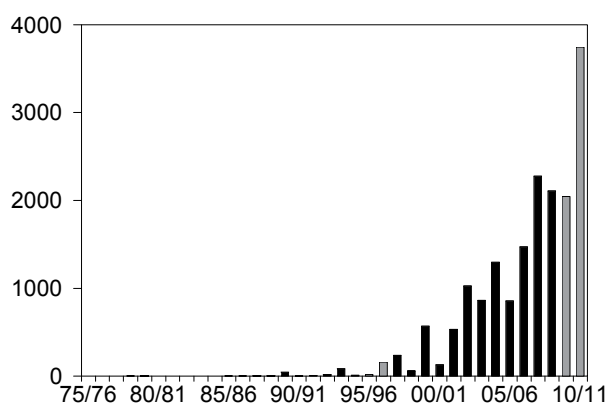
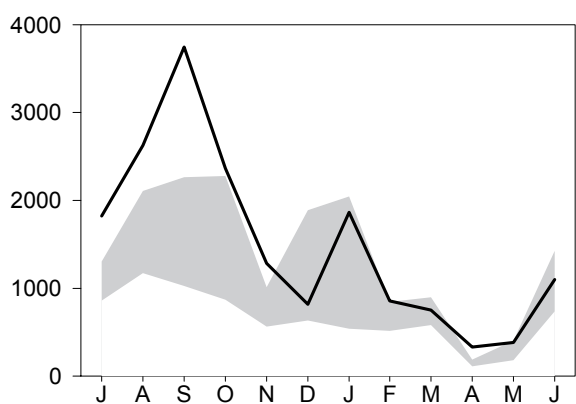
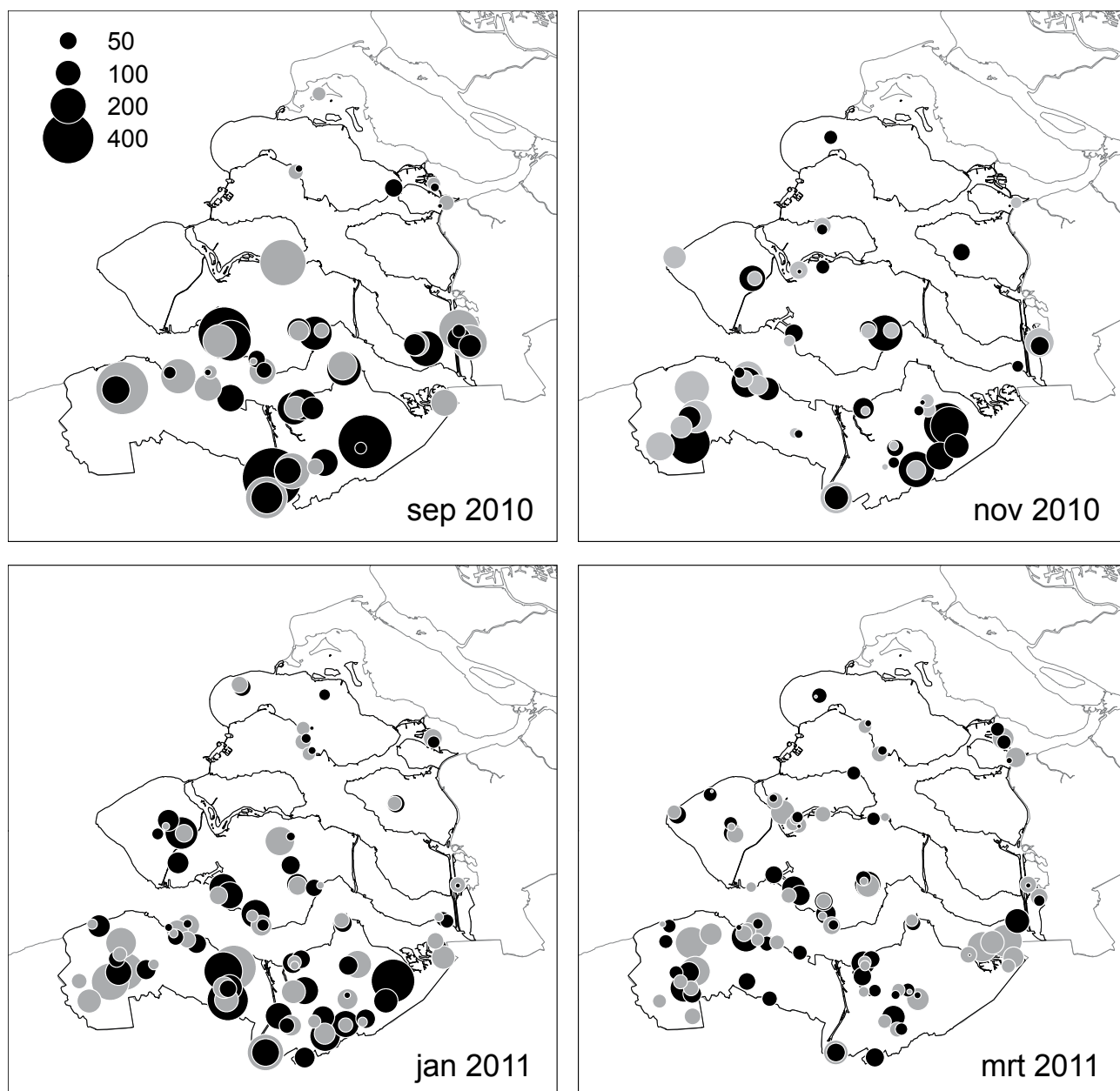
Seizoen 2010/2011

Het seizoenstotaal van de Grote Canadese Gans ging dit seizoen, na een stabilisatie van enkele jaren, weer fors omhoog. Dat is in lijn met de landelijke trend. De functie van het Krammer-Volkerak als ruiplaats blijft groot: op 17 juli werden 1240 ex geteld bij de Plaat van de Vliet, de grootste concentratie ooit in Zeeland. Al snel lag het accent in de verspreiding echter weer op Zeeuws-Vlaanderen. Zo waren in september nog maar 2 ex aanwezig bij de Plaat van de Vliet, terwijl in Zeeuws-Vlaanderen liefst 2371 ex geteld werden. Opvallend daarbij was dat dit forse aantal geconcentreerd voorkwam in slechts 14 telgebieden, waarvan er zes meer dan 100 ex herbergden: Nieuw Groedsche Polder Schoondijke WZ (450), Canisvliet-binnenpolder OZ (214), Veerhaven Perkpolder-Zeedorp OZ (112), Zwartenhoek Axel OZ (115), Hulster Nieuwlandpolder OZ (450) en Autrichepolder Westdorpe OZ (680). Tijdens de koude en sneeuwrijke decembermaand was de Grote Canadese Gans hier en elders in de Zeeland beduidend schaarser, maar in januari werden alweer 1867 ex geteld in de provincie, waarvan 1535 in Zeeuws-Vlaanderen. In alle maanden bleven hier verschillende forse groepen rondhangen, die geregeld op andere locaties werden gemeld.

De groei van het aantal Grote Canadese Ganzen op de eilanden blijft wat achter bij die in Zeeuws-Vlaanderen en de ruipek in het Krammer-Volkerak. De grootste concentratie buiten deze regio's telde 240 ex en bevond zich op Kwistenburg VM. Groepen van 75-100 ex werden voorts opgemerkt in de Hoogerwaardpolder ZB, Reigersbergsche Polder noord ZB en natuurbouw Baarland ZB.

De bijdrage van Zeeland aan de landelijke populatie is het grootst in nazomer en herfst, al moet gezegd dat het percentage van 64 procent in augustus deels veroorzaakt door een matige teldekking elders. In de wintermaanden verbleef 7 – 14 procent van de landelijke populatie binnen de provinciegrenzen.

Het gemiddelde percentage Grote Canadese Ganzen in natuur- en opvanggebieden bedroeg dit jaar 57,1 procent en lag daarmee vrijwel gelijk aan het vorige seizoen. Tussen september en januari bevindt een substantieel deel van de populatie zich echter op reguliere landbouwgronden. Het opvanggebied Saeftinghe neemt in belang toe: in zes maanden verbleef hier tenminste 5 procent van de Zeeuwse populatie (met een piek van 18,3 % in maart). Andere opvanggebieden waar tenminste eenmaal meer dan vijf procent van de Zeeuwse populatie verbleef waren Groot-Eiland (oktober), Braakman (oktober, januari), Baarzandse Kreek/de Blikken (september, november, februari, maart, april) en Hoogerwaardpolder (december).

Figuur 6 Grote Canadese Gans in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2010 – februari 2011. Grijs stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.
 (linksonder) aantalsverloop 2010/2011 (lijn) tov extremen 2007/08- 2009/10 (grijs)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 – 2010/11 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.6.1. Percentage Grote Canadese Ganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2010/2011.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	37,3	27,3	35,4
November	9,6	21,3	69,1
December	15,1	17,1	67,9
Januari	20,4	25,0	54,6
Februari	27,7	38,4	33,9
Maart	31,1	28,7	40,2

Tabel 5.6.2. Aantal Grote Canadese Ganzen in Zeeland 2010/2011. Per maand is de regio met het hoogste aantal grijs gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	4	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0
Grevelingen	2	7	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0
Schouwen-Duiveland	0	10	9	26	2	7	19	24	9	10	4	36
Krammer-Volkerak	1240	100	2	0	0	6	8	14	14	11	22	652
St. Philipsland	22	153	3	30	1	0	0	25	9	5	25	178
Tholen	4	52	0	53	5	3	8	14	0	2	2	0
Oosterschelde	0	59	0	0	0	27	0	0	2	3	0	7
Noord-Beveland	0	2	0	0	6	0	0	6	10	4	3	4
Veerse Meer	0	0	0	0	0	0	0	0	19	0	2	0
Walcheren	7	16	0	25	44	0	89	83	29	8	0	0
Zuid-Beveland (west)	114	198	984	137	120	36	186	132	107	84	84	132
Zuid-Beveland (oost)	14	0	372	157	47	100	8	21	30	2	37	0
Westerschelde	5	109	2	4	0	33	14	21	49	47	16	12
West Zeeuws-Vlaanderen	57	870	592	484	490	156	363	253	243	122	99	48
Oost Zeeuws-Vlaanderen	357	1045	1779	1450	567	449	1172	264	230	23	88	33
totaal 2010 / 2011	(1822)	(2625)	3.745	2.366	1.282	817	1.867	857	751	(331)	(382)	(1102)

Tabel 5.6.3. Aantal Grote Canadese Ganzen in Zeeland 1990/1991 - 2009/2010. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2009 grijs gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2009/2010	(1305)	(1260)	1.027	1.381	1.012	1.890	2.046	845	897	(189)	(210)	(1426)
2008/2009	(1008)	(2108)	1.804	870	1.002	636	539	515	657	(187)	(404)	(1389)
2007/2008	(860)	(1175)	2.265	2.281	564	750	1.575	548	580	(112)	(182)	(736)
2006/2007	(241)	(547)	1.474	467	748	1.084	1.281	599	546	(56)	(198)	(69)
2005/2006	(81)	(610)	470	768	854	671	856	159	305	(53)	(31)	(221)
2004/2005	(15)	(1214)	1.295	270	911	765	714	320	352	(28)	(99)	(322)
2003/2004	(78)	(220)	865	739	493	373	414	322	350	(11)	(15)	(77)
2002/2003	(106)	(1027)	323	179	288	68	107	82	87	(6)	(36)	(156)
2001/2002	(4)	(22)	534	191	139	88	21	169	79	(7)	(25)	(3)
2000/2001	(4)	(7)	19	32	10	5	79	131	76	(1)	(1)	(44)
1999/2000	(4)	(17)	572	15	61	6	9	32	16	(0)	(4)	(48)
1998/1999	(0)	(61)	0	27	5	10	18	21	5	(2)	(0)	(26)
1997/1998	(12)	(9)	238	9	7	12	10	42	43	(3)	(18)	(15)
1996/1997	0	0	162	39	15	15	15	26	12	(3)	0	0
1995/1996	0	0	2	4	3	2	17	5	6	(3)	0	0
1994/1995	0	0	2	3	5	5	10	10	4	(2)	0	0
1993/1994	0	0	21	6	2	0	87	0	3	(2)	0	0
1992/1993	0	0	1	5	4	17	2	1	1	(0)	0	0
1991/1992	0	0	0	1	0	1	4	8	3	(0)	0	0
1990/1991	0	0	0	0	2	2	1	2	0	(0)	0	0

Grote Canadese Ganzen. Foto: Peter Eekelder

5.7. Brandgans - *Branta leucopsis*

Profiel

Al eeuwen overwinteren er groepen Brandganzen in het noorden en zuidwesten van Nederland. De vogels broeden in arctisch Rusland, van de Kola en Kanin schiereilanden oostwaarts tot Nova Zembla. Na een dieptepunt in de jaren vijftig is de Russische broedpopulatie fors in omvang gestegen; momenteel gaat het om meer dan 300.000 exemplaren. Na een tocht van enkele duizenden kilometers door Rusland en de Baltische Zee arriveren de vogels in oktober/november in Nederland. In de jaren zeventig ontstond in het op de trekroute gelegen Baltische gebied een broedpopulatie op Gotland, Oland en de kust van Estland. Deze vogels verblijven 's winters ook goeddeels in Nederland en mengen zich daar met de Russische broeders. De Baltische broedpopulatie bestaat uit enkele duizenden paren en is tegenwoordig stabiel. Sinds 1982 is er ook in Nederland een broedpopulatie ontstaan, die na een snelle groei momenteel circa 6800 paar omvat. Het zwaartepunt van deze populatie bevindt zich in de noordelijke en oostelijke Delta. De Nederlandse broedvogels mengen 's winters met de Russische en Baltische gasten, waardoor er uitwisseling tussen deze populaties plaatsvindt.

Brandganzen voeden zich in Nederland voornamelijk met kortgrazige vegetaties, deels op buitendijkse schorren en platen en deels op wintergranen. Daarnaast wordt ook wel gevoerd op oogstresten van suikerbieten en dergelijke. De totale Nederlandse winterpopulatie bestaat de laatste jaren uit tenminste 350.000 exemplaren, met uitschieters tot meer dan 650.000 ex in februari 2010.

De Brandgans is een van de soorten waarvoor de overheid het huidige gedoog- en opvangbeleid heeft ontwikkeld.

Seizoen 2010/2011

Na de extreem hoge aantallen in het voorgaande seizoen bracht de winter van 2010/2011 opnieuw bijzonder veel Brandganzen naar Zeeland. Daar de koudepiek ditmaal in december viel, waren de aantallen vooral in deze maand en in januari bijzonder hoog. December sprong eruit met een nieuw maandrecord van 68.485 ex, meer dan dubbel zo hoog in vergelijking met het vorige. In Belgisch Vlaanderen werd deze maand een record van 15.880 ex. geteld. Ook januari bracht meer brandjes naar Zeeland dan ooit in deze maand, maar het verschil met het vorige seizoen was nu gering. Het februari-totaal lag zelfs tienduizenden ex. onder de absolute aantalspiek van 2009/2010. Desondanks bracht maart wederom een nieuw maandrecord: meer dan 90 procent van de februari-populatie bleek nog aanwezig te zijn.

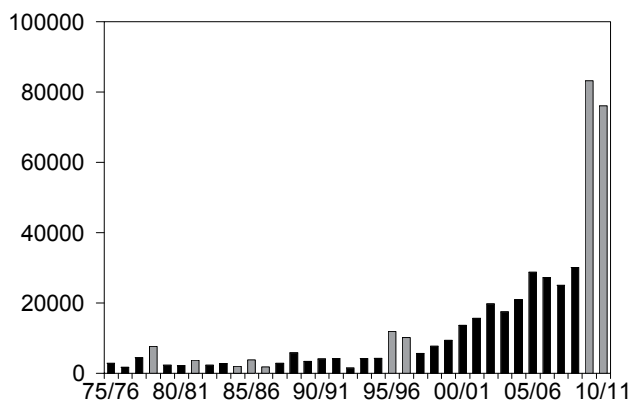
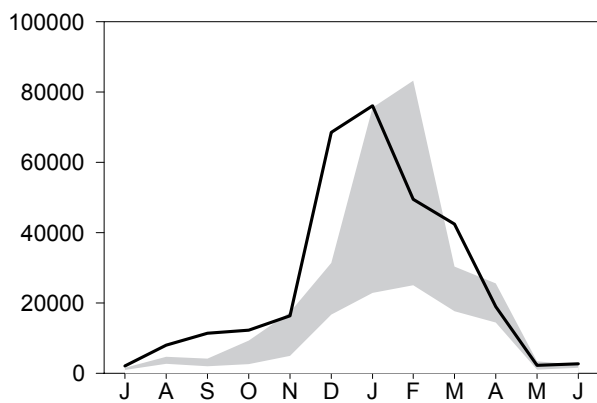
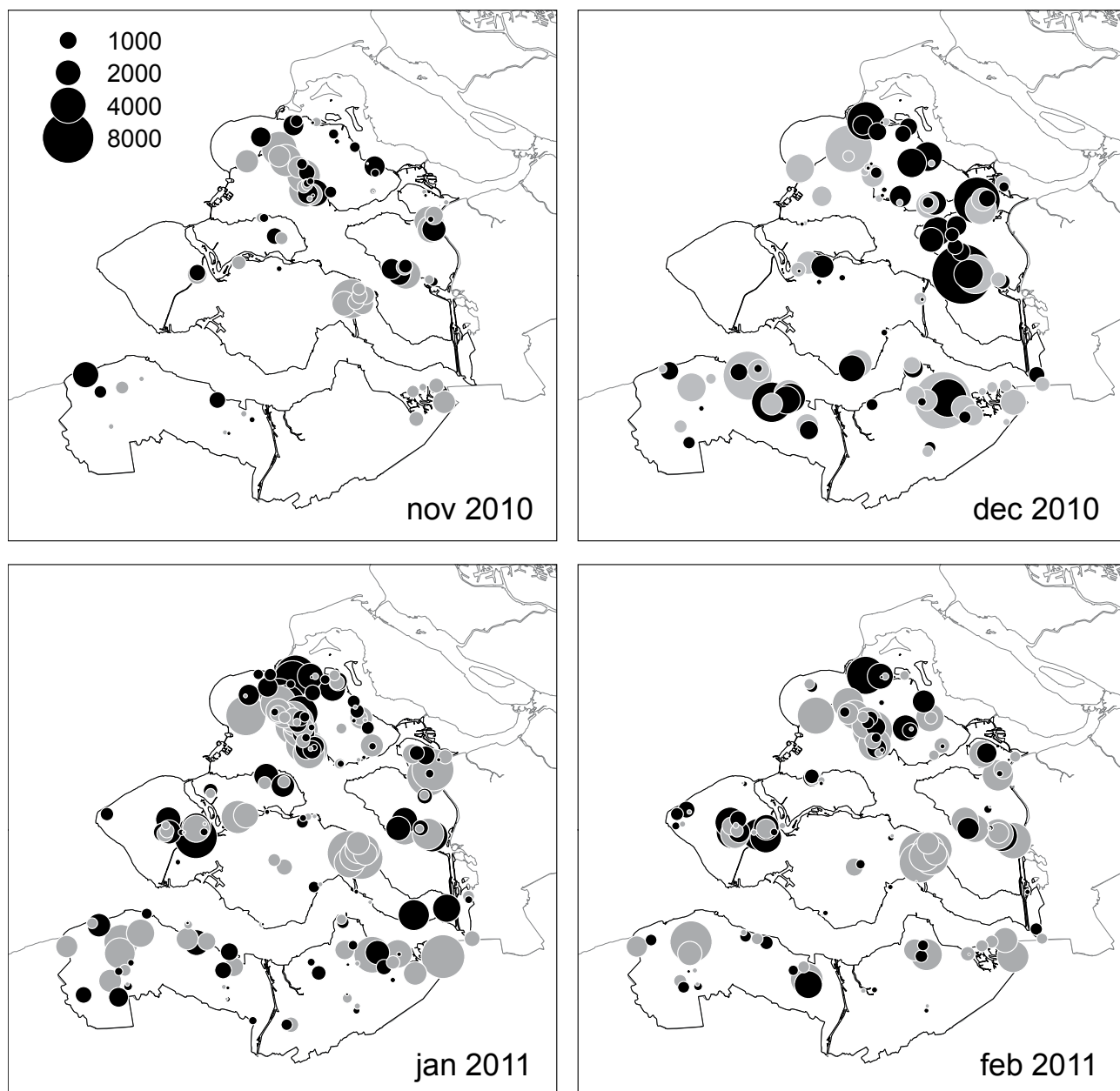
In het najaar concentreerden de Brandganzen zich in het noorden van de provincie. Ook in december was de soort hier het talrijkst, maar de forse concentraties in Zeeuws-Vlaanderen deden er nauwelijks voor onder. Zeer omvangrijke aantallen werden deze maand geteld langs de kust van Tholen tussen de Pluimpot en Strijenham (14.200), de Kruispolder bij Kruisdorp OZVL (13.700), de Westerschelde kust WZVL tussen Hoofdplaat en Nummer Eén (6.180), de zuidkust St.Philipsland (6.000) en Prunje-Noord SD (5.310). In 41 telgebieden werden meer dan 100 ex geteld. Dat is aanzienlijk minder dan de spreiding in de piekmaanden van het vorige seizoen.

In de eerste maanden van 2011 werden in Midden-Zeeland ook aanzienlijk concentraties geteld, met name op het Platte van Walcheren, rond Kleverskerke, in de Yerseke en Kapelse Moer en in de polders rond Rilland.

Van oktober tot en met april verbleef gemiddeld 60,1% van de Zeeuwse Brandganzen binnen de opvanggebieden. Voeg daar nog gemiddeld 14,9% in overige natuurgebieden aan toe en er blijft een relatief bescheiden gemiddelde van 24,9% in regulier agrarisch gebied over. In de meest winterse maand van het seizoen (december) lag dit percentage met 50,9% plots aanzienlijk hoger; een beeld dat ook tijdens de koudste maanden van het vorig seizoen werd vastgesteld.

De Zuidkust Schouwen was wederom het belangrijkste opvanggebied: van oktober tot en met april verbleef hier gemiddeld 23,1 procent van de Zeeuwse populatie, met een piek van 36,8 procent in november. Andere opvanggebieden waar in deze periode tenminste eenmaal meer dan 5 procent van de Zeeuwse populatie verbleef waren Saeftinghe (gemm. 7,3%, max. 17,3% in december), Baarzandse Kreek/de Blikken (gemm. 4,9%, max. 10% in oktober), Yerseke Moer (gemm. 13,4%, max. 23,8% in februari), Scherpenissepolder (gemm. 5,9%, max. 17,1% in oktober) en de Van Haaftepolder (gemm. 3%, max. 8,6% in januari).

Tijdens de massale aankomst van arctische Brandganzen in Noord-Nederland in oktober-november lag het Zeeuwse aandeel van de landelijke populatie op een magere 4-7,4 procent. Tijdens de barre decembertelling steeg het percentage plotsklaps tot 17,4 procent, om daarna weer geleidelijk te dalen tot 7 procent in april. Wederom lijkt het relatieve belang van de Zeeuwse populatie het grootst te zijn als sneeuw en ijs het voorkomen in Noord-Nederland frustreren.

Figuur 7 Brandgans in Zeeland;

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2010 – februari 2011. Grijsz stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.

(linksonder) aantalsverloop 2010/2011 (lijn) tov extremen 2007/08- 2009/10 (grijs)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 – 2010/11 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.7.1. Percentage Brandganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2010/2011.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	77,7	8,7	13,6
November	74,6	5,9	19,5
December	31,8	17,3	50,9
Januari	56,2	11,3	32,5
Februari	62,8	13,8	23,4
Maart	57,7	24,3	18,0
April	59,8	23,4	16,7

Tabel 5.7.2. Aantal Brandganzen in Zeeland 2010/2011. Per maand is de regio met het hoogste aantal in grijs gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Grevelingen	0	1.219	83	415	243	3.231	3.198	2.936	1.309	13	2	55
Schouwen-Duiveland	721	3.763	5.841	4.298	7.792	8.863	26.643	11.162	13.175	7.704	457	794
Krammer-Volkerak	0	10	0	0	0	73	0	0	6	34	46	0
St. Philipsland	2	58	0	237	2	6.000	175	16	228	2.891	107	45
Tholen	3	1.381	2.020	2.677	3.373	19.087	10.845	7.336	5.392	2.173	19	43
Oosterschelde	0	0	0	40	0	586	220	777	97	2	3	0
Noord-Beveland	0	100	0	0	128	1	835	305	273	83	0	0
Veerse Meer	0	0	50	0	0	0	0	2	54	21	12	35
Walcheren	0	0	0	333	240	0	5.856	6.163	3.946	21	0	0
Zuid-Beveland (west)	1.428	1.433	1.333	370	442	1.917	1.843	122	3.144	2.479	1.213	1.761
Zuid-Beveland (oost)	0	0	14	1.198	3.103	154	13.517	11.817	6.292	1.860	91	0
Westerschelde	0	0	0	599	4	267	6	29	1.820	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	1.997	1.423	640	12.386	5.179	4.040	4.260	1.617	316	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	30	112	676	410	15.920	7.770	4.795	2.403	75	2	7
totaal 2010 / 2011	2.154	7.994	11.450	12.266	16.377	68.485	76.087	49.500	42.399	18.973	2.268	2.740

Tabel 5.7.3. Aantal Brandganzen in Zeeland 1990/1991 - 2009/2010. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2010 in grijs gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2009/2010	962	4.319	3.965	9.291	17.413	31.438	75.557	83.190	30.378	25.584	3.436	2.362
2008/2009	1.546	4.695	2.016	4.343	4.939	16.703	26.340	30.077	25.079	14.435	1.191	2.481
2007/2008	1.194	2.739	4.134	2.672	13.001	21.924	22.878	25.033	17.722	16.189	1.114	1.567
2006/2007	1.094	2.876	4.731	2.022	6.611	11.376	15.061	27.224	17.842	12.856	381	1.041
2005/2006	1.232	2.021	6.586	2.761	9.375	12.233	28.763	26.654	26.085	14.012	3.899	762
2004/2005	453	232	777	560	4.854	14.118	19.851	16.899	20.930	8.280	157	627
2003/2004	622	983	155	516	3.439	14.197	15.550	17.508	13.423	9.696	143	178
2002/2003	117	100	228	515	4.332	6.258	19.709	19.010	14.193	9.282	93	119
2001/2002	17	11	303	116	2.484	7.629	10.571	15.690	11.467	6.991	26	55
2000/2001	4	3	574	70	609	2.658	9.394	13.689	10.986	4.038	7	7
1999/2000	2	11	107	96	2.651	6.852	9.462	6.587	8.801	1.575	6	2
1998/1999	0	165	54	84	4.219	7.151	7.762	7.572	5.799	1.174	14	2
1997/1998	0	1	45	22	1.653	3.864	5.629	5.020	2.373	517	3	6
1996/1997				42	1.081	4.671	4.209	10.123	4.051	575		
1995/1996				21	697	2.115	4.515	11.995	7.332	3.586		
1994/1995				34	581	2.767	4.310	1.195	2.291	414		
1993/1994				72	1.520	3.797	4.193	2.485	792	197		
1992/1993				83	1.092	1.613	1.022	340	12	9		
1991/1992				92	2.023	4.260	3.722	536	6	0		
1990/1991				18	1.363	2.098	4.123	1.682	124	0		

Brandgans, Zuidkust Schouwen, 1 /4/ 2009. Foto: Jan-Willem Vergeer

5.8. Rotgans - *Branta bernicla*

Profiel

Het gros van de 's winters in Nederland verblijvende Rotganzen behoren tot de nominaatvorm *Branta bernicla bernicla*, die broedt in Arctisch Rusland, met het Taimyr schiereiland als zwaartepunt. Net als bij de andere arctische ganzen is het broedsucces sterk wisselend, waarbij de lemming-cyclus een voorname rol speelt. De vogels verblijven slechts een drietal maanden op de broedplaatsen en arriveren in november, na een tocht van zo'n vijfduizend kilometer door Rusland en het Baltische gebied, in Noordwest-Europa. In Nederland verblijven van oktober tot in mei Rotganzen in het noordelijk kustgebied en in de Delta. De winterpopulatie bestaat uit circa 25.000 – 50.000 individuen, terwijl tijdens een piek in het voorjaar korte tijd circa 60.000 – 90.000 exemplaren binnen de landsgrenzen verblijven om op te vetten voor de trek naar het noorden. De winterpopulatie van Noordwest-Europa kreeg in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw een flinke tik door het instorten van zeegraspopulaties. Sinds de jaren vijftig is sprake van een geleidelijke toename, die wordt onderbroken door periodes met een gering broedsucces. Vanaf 2006 lijkt zo'n mindere fase aangebroken te zijn.

De Zeeuwse Rotganzen foerageerden lange tijd voornamelijk op zeegras, maar door de sterke afname van dit zoute gras zijn de vogels hun voedsel steeds eerder en meer op binnendijkse kortgrazige vegetaties gaan zoeken.

In koude winters overwinteren er ook uit Spitsbergen en Frans-Jozefland afkomstige Witbuikrotganzen (*Branta bernicla hrota*) in Nederland. In milde winters zijn er normaliter slechts enkele exemplaren van deze (onder)soort aanwezig.

Het huidige door de overheid gehanteerde gedoog- en opvangbeleid richt zich niet op de Rotgans.

Seizoen 2010/2011

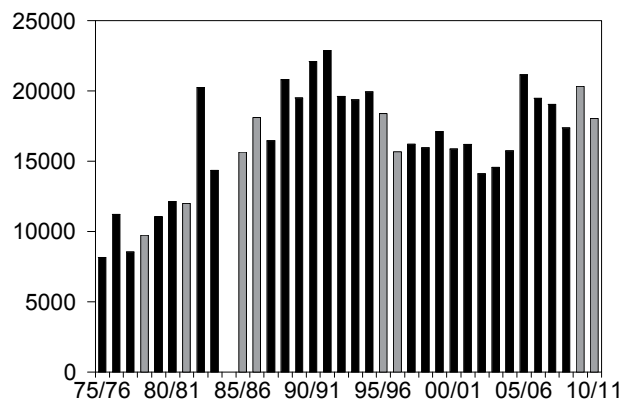
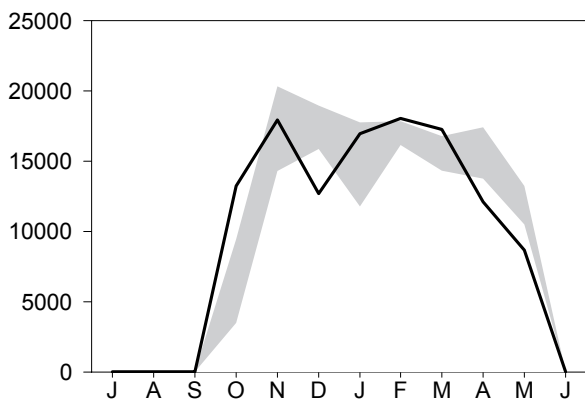
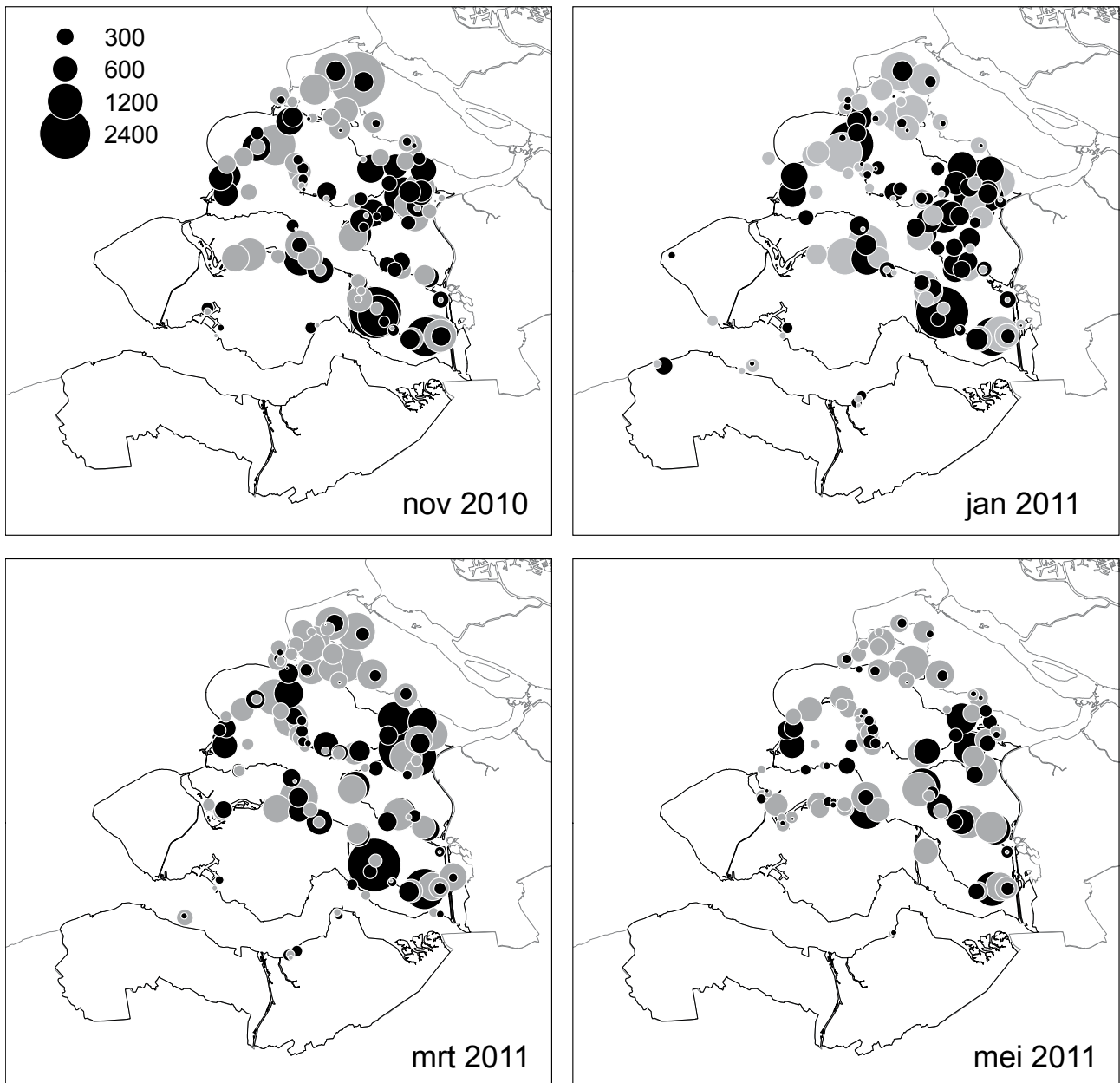
Na een bescheiden toename vorig seizoen tengevolge van de koude in noordelijker regionen nam het aantal Rotganzen in Zeeland in het seizoen 2010/2011 weer af. Het seizoenspatroon leek sterk op dat van voorgaande jaren, zij het dat de aantallen al in oktober duidelijk onder die van 2009/10 lagen. Zeer opvallend was de dip in de koude decembermaand: met 12.697 getelde ex was dit de slechtste december in de afgelopen 20 jaar. Hoewel langs de Vlaamse kust geen grote aantallen werden vastgesteld hebben veel Zeeuwse Rotganzen hun heil waarschijnlijk tijdelijk zuidelijker gezocht. In januari waren weer 16.947 ex aanwezig, dat is enkele honderden boven het gemiddelde voor deze maand over de laatste twintig jaar. Ook in februari en maart waren de aantallen aan de hoge kant.

Van een sterkere spreiding over de provincie, zoals we die de laatste jaren bij de Brandgans zien, is bij de Rotgans geen sprake. Oosterschelde, Grevelingen en Veerse Meer blijven veruit de belangrijkste regio's. Zeker tijdens de winterpiek blijft de Westerschelde niet verschoond van Rotganzen, maar veel meer dan circa 100 ex in het gehele bekken zijn het er niet. Vergelijk dat eens met de januari-aantallen in bij voorbeeld St.Pieterspolder-Haven Yerseke ZB (2550 ex), Prunje-Noord beoosten Slikweg SD (1450 ex) en Zandkreekdam-Kats NB (976 ex). In de belangrijk opvetfase voor het vertrek naar de broedgebieden vallen de hoge aantallen op de schorren en slikken rond Tholen en St.Philipsland op, bijv. 1527 ex zuidkust St.Philipsland tussen oude veerhaven en Rammegors in april en 1023 ex Slikken van den Dortsman-noord in mei.

Over de hele periode oktober – mei gezien verbleef 55 procent van de Zeeuwse Rotganzen in natuur- en opvanggebieden, terwijl 45 procent zich elders ophield. De percentages in de koude decembermaand lagen rond het gemiddelde. Het percentage buiten opvang en natuur was het hoogst in januari en relatief laag in de opvetmaanden april en mei. Bij het precieze intekenen van foeragerende groepen valt op dat relatief veel vogels grazen op intensief productiegrasland nabij grote, open natuurgebieden. Zuidkust Schouwen is het enige opvanggebied waar meer dan 5 procent van de Zeeuwse Rotganzen verbleef.

De gezamenlijke opvanggebieden waren over de periode oktober-mei goed voor slechts negen procent van de Zeeuwse populatie, terwijl liefst 45 procent zich elders in natuurgebieden ophield. Het grootste deel van de 45 procent buiten natuur en opvang verbleef in regulier agrarisch gebied, maar ook delen van bij voorbeeld Neeltje Jans en eiland Roggenplaat in de Oosterscheldemonding worden tot deze categorie gerekend.

Van oktober tot en met mei verbleef gemiddeld 34,7 procent van de Nederlandse Rotgans-populatie in Zeeland. Dat is lager dan het vorig seizoen gemeten percentage van 41%, maar ligt in lijn met de daaraan voorafgaande jaren. Van december tot en met februari is het relatieve belang van de Zeeuwse populatie het grootst: gemiddeld verbleef 44,8 procent van de Nederlandse populatie tijdens deze echter wintermaanden in de regio. Percentages van ver boven de 50 procent, zoals in december 2010, werden ditmaal niet gehaald.

Figuur 8 Rotgans in Zeeland;

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2010 – mei 2011. Grijsz stippen = natuur- & opvanggebied, zwarte stippen = buiten natuur/opvang.

(linksonder) aantalsverloop 2010-2011 (lijn) tov extremen 2007/08 – 2009/10 (grijs)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/76 – 2010/2011 (koude winters zijn grijs)

Tabel 5.8.1. Percentage Rotganzen in de Zeeuwse opvanggebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2010/2011.

Maand	% in opvanggebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	9,2	46,6	44,2
November	7,9	45,0	47,1
December	1,8	52,3	45,9
Januari	7,6	34,6	57,8
Februari	5,6	55,8	38,6
Maart	9,8	37,8	52,4
April	18,3	45,8	35,9
Mei	15,9	43,2	40,9

Tabel 5.8.2. Aantal Rotganzen in Zeeland 2010/2011. Per maand is de regio met het hoogste aantal in grijs gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	970	3.373	2.411	397	1.278	1.125	659	378	0
Grevelingen	1	2	6	1.503	1.340	1.456	1.765	4.130	2.306	2.106	934	2
Schouwen-Duiveland	0	2	5	2.053	2.060	1.727	2.997	1.500	2.188	2.350	1.022	3
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	0	0	0	900	0	102	5	0
St. Philipsland	0	0	0	962	1.500	475	1.737	702	3.040	2.446	564	0
Tholen	0	0	0	2.278	1.366	1.597	1.829	1.140	1.538	1.639	2.844	0
Oosterschelde	6	7	9	3.048	3.330	1.496	3.597	4.971	3.212	1.825	1.833	9
Noord-Beveland	0	0	0	5	9	16	96	62	143	35	152	0
Veerse Meer	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	98	0
Walcheren	1	0	0	1	10	0	6	20	0	0	26	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	450	1.352	1.318	1.110	392	461	139	754	1
Zuid-Beveland (oost)	0	2	1	1.953	3.531	2.052	3.307	2.847	3.173	823	62	0
Westerschelde	0	0	0	4	0	1	13	43	25	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	1	0	0	0	0	0	36	43	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	10	0	40	10	8	16	0	1	0
Voordelta	0	0	0	5	51	108	47	0	22	0	0	0
totaal 2010 / 2011	9	13	21	13.242	17.922	12.697	16.947	18.036	17.257	12.124	8.673	15

Tabel 5.8.3. Aantal Rotganzen in Zeeland 1990/1991 - 2009/2010. Per maand is het hoogste aantal in de periode 1990-2010 in grijs gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2009/2010	12	16	35	9.473	20.335	18.951	17.761	16.144	14.327	15.842	13.240	24
2008/2009	26	28	72	3.503	14.313	17.371	11.793	16.302	16.786	13.760	10.505	27
2007/2008	19	20	26	9.052	19.053	15.851	17.542	17.841	15.707	17.411	10.807	15
2006/2007	12	14	364	14.086	19.331	16.410	17.533	18.036	19.471	12.143	10.150	19
2005/2006	20	18	94	6.852	17.255	21.151	19.776	17.902	19.372	16.386	12.334	114
2004/2005	9	12	24	8.448	15.750	14.953	15.186	14.601	12.659	12.843	7.263	23
2003/2004	24	17	31	10.581	14.560	14.087	13.135	13.235	12.885	10.496	7.382	24
2002/2003	14	21	475	11.190	14.100	12.944	12.013	10.776	11.217	12.381	10.322	17
2001/2002	9	14	18	6.132	12.994	14.173	15.551	16.184	12.596	10.976	9.655	19
2000/2001	17	9	15	9.957	13.393	14.471	14.450	14.015	15.854	10.244	9.475	36
1999/2000	32	22	467	11.164	14.652	14.316	17.112	15.504	15.092	14.134	8.089	34
1998/1999	23	17	68	12.393	14.864	15.951	11.886	10.631	13.130	10.698	8.588	59
1997/1998	12	14	13	11.342	16.222	15.743	15.974	14.638	14.385	14.856	11.495	34
1996/1997			153	9.892	15.682	14.990	12.670	(12107)	14.542	14.380	10.138	
1995/1996			1.139	5.187	14.070	18.393	16.359	17.505	16.430	16.112	11.861	
1994/1995			71	7.916	17.682	19.925	18.685	19.561	19.321	12.125	11.618	
1993/1994			105	13.594	19.367	15.887	17.673	17.545	16.589	12.019	10.534	
1992/1993			211	13.573	17.389	17.315	19.616	16.318	10.183	11.816	7.133	
1991/1992			7	13.773	22.875	21.424	21.569	19.399	21.419	14.778	13.061	
1990/1991			804	18.700	21.372	22.095	19.647	14.144	16.388	14.337	10.581	

*Gewone- en Witbuikrotgans, Brandgans, Karrevelden Scharendijke, 16/01/2011.
Foto: Jan-Willem Vergeer*

5.9. Overige soorten

5.9.1. Knobbelzwaan *Cygnus olor*

Slechts een gering deel van de circa 30.000- 38.000 in Nederland overwinterende Knobbelzwanen verblijft binnen de Zeeuwse provinciegrenzen. In 2010/2011 lagen de totalen in de meeste wintermaanden iets boven die van de afgelopen seizoenen, waarmee de voorzichtig opwaartse trend bevestigd wordt.

Na een geleidelijke groei piekte de Zeeuwse populatie in januari met 1498 ex, ruim 20 procent boven de hoogste maandsom in het vorige seizoen. Nog opvallender waren de 1237 getelde ex in februari; veruit het hoogste totaal voor deze maand in de afgelopen jaren. Bovendien verbleef 7 procent van de landelijke populatie in de regio. Over de hele winterperiode oktober-maart gezien ging het om 4,5 procent van de Nederlandse populatie.

Het Grevelingenbekken was de belangrijkste regio voor de Knobbelzwanen. In februari verbleven hier onder meer 310 ex op de Veermansplaten-land en 251 ex op de Slikken van Flakkee-Noord. Ook rond de meeste andere platen en eilanden waren tientallen ex te vinden. De grootste binnendijkse groepen bevonden zich op Tholen en Walcheren, in februari bijv. 60 ex nabij Sint Annaland en 43 ex bij Schellach. Het Zeeuwse deel van het Krammer-Volkerak is vooral in nazomer en herfst van belang. Ondanks de gevonden toename blijft de Knobbelzwaan in grote delen van de provincie een weliswaar verspreid voorkomende, maar tamelijk schaarse verschijning. Opvallend is dat dit ook geldt voor het Veerse Meer, waar de soort in het verleden veel talrijker is geweest.

5.9.2. Zwarte Zwaan *Cygnus atratus*

Nazaten van ontsnapte en verwilderde Zwarte Zwanen zijn tegenwoordig jaarrond in ons land te vinden. De landelijke winterpopulatie bedraagt circa 140-180 ex en de zoete Deltawateren vormen de belangrijkste verblijfplaats. In Zeeland is de soort jaarrond aanwezig. De aantallen zijn het hoogst in de nazomer en tijdens de wintermaanden.

Na een reeks jaren met een duidelijke toename van het aantal Zwarte Zwanen stakte de progressie in het vorige seizoen. Ook dit jaar werden met name in de wintermaanden geen hogere aantallen geteld. De hoogste seizoenssom bedroeg 20 ex en werd geteld in oktober en januari. Belangrijke bekkens zijn het Veerse Meer (max. 7 ex augustus-oktober, vnl. Haringvreter), Grevelingen (max. 7 ex in augustus bij Stampersplaat en Veermansplaat) en Krammer-Volkerak (max. 5 ex. Plaat van de Vliet in augustus). Binnendijks wordt de soort het meest gezien op Tholen (max. 11 ex rond Sint Annaland in februari) en op Walcheren (max. 4 ex Oosternieuwlandpolder in oktober), de minste waarnemingen komen uit Zeeuws-Vlaanderen.

5.9.3. Wilde Zwaan *Cygnus cygnus*

Nederland ligt in het uiterste zuidwesten van het overwinteringsgebied van de Wilde Zwaan. De aantallen in Nederland nemen toe tengevolge van een groei van de flywaypopulatie. Deze toename lijkt niet aan Zeeland voorbij te gaan: in december waren al 88 ex aanwezig en de januaritelling bracht een naar Zeeuwse begrippen hoog aantal van 221 ex. Het leeuwendeel daarvan bevond zich in open akkerland op Schouwen-Duiveland, met name in de Zonnemairepolder (63 ex.), de Nieuw-Bommenedepolder (47 ex), Polder Schouwen nabij Elkerzee (36 ex) en de nabije Stampersplaat in de Grevelingen (31 ex). Concentraties van meer dan 10 ex werden elders alleen gezien in de westelijke Wilhelminapolder ZB (22 ex). In februari waren nog 59 ex over en maart moest het met 7 volhouders doen. Schouwen-Duiveland herbergde in alle maanden veruit de meeste Wilde Zwanen. De vogels verblijven hier overdag vooral op akkers met aardappel-, wortel- en bietenresten. Waarschijnlijk worden eilanden in de Grevelingen benut als slaappleats; gericht veldwerk kan hier wellicht zekerheid bieden. Het Zeeuwse aandeel in de landelijk winterpopulatie was het hoogst in november (6,3%) en december (5,7%), in januari bedroeg het 3,5 procent.

5.9.4. Taigarietgans *Anser fabalis*

Deze (onder)soort overwinterde in Nederland vooral in het noordoosten, dat beschouwd kon worden als een uitloper van de belangrijkste winterse pleisterplaatsen in noordoost-Duitsland. De gehele Nederlandse winterpopulatie is echter sterk geslonken, en waarnemingen in het westen des lands zijn ronduit zeldzaam geworden.

In het seizoen 2010/2011 zijn geen zekere waarnemingen van Taigarietganzen gedaan binnen de provinciegrenzen.

Voor een overzicht van deze determinatieproblematiek wordt verwezen naar Koffijberg & Hornman (2010). Mocht u menen een Taigarietgans tegen te komen: maak dan een goede beschrijving en/of een foto, het kan ons helpen om een antwoord te krijgen op de vraag of er nu wel of niet nog Taigarietganzen overwinteren in Zeeland.

5.9.5. Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus*

Vrijwel de gehele op Spitsbergen broedende populatie Kleine Rietganzen overwintert in Nederland (vooral Zuidwest-Friesland) en rond Damme in de West-Vlaamse Oostkustpolders. In de Zeeuwse Delta zijn er geen reguliere pleisterplaatsen, maar vindt wel doortrek van de Vlaamse overwinteraars plaats.

Ondanks de winterse condities in december werden in Zeeland, in tegenstelling tot het vorige seizoen, weinig pleisterende Kleine Rietganzen gezien. De nieuwe recordaantallen in Belgisch Vlaanderen (max. 48.500 ex, bijna geheel in de vlakbij West Zeeuws-Vlaanderen gesitueerde Oostkustpolders) gingen kennelijk aan Zeeland voorbij. Na een doortrekkie in november (max. 2480 ex bij Westkapelle WAL op 7 november, Trektellen.NL) werden er ook van de Zeeuwse trektelposen geen substantiële aantallen meer gemeld. Toch moeten er heel wat Kleine Rietganzen voorbij zijn gekomen. Vanaf half januari werd alweer trek in noordwaartse richting gemeld (bijv. 350 ex Westkapelle WAL 09/01, 600 ex strand Valkenisse 16/01 WAL, F. Arts, S. Lilipaly, Waarneming .NL).

De grootste tijdens de maandelijkse telling opgemerkte pleisterende groepen in Zeeuws-Vlaanderen telden 25 ex (Biervliet WZVL, januari) en 21 ex (Binnenpolder Canisvliet OZVL). Kleinere groepjes en eenlingen tussen andere ganzen werden gemeld op Walcheren en Schouwen. Incidenteel werden buiten de telweekenden iets grotere groepen gemeld, bijv. 70 ex. bij Sint Laurens WAL op 02/01 (J. Walhout, Waarneming.NL).

5.9.6. Dwerggans *Anser erythropus*

Het leeuwendeel van de 's winters binnen de landsgrenzen verblijvende Dwergganzen (maximaal circa 80 ex) is afkomstig van een herintroductieproject in Zweeds Lapland. De bedoeling is dat de vogels in een relatief 'veilig' land als Nederland overwinteren, een strategie die lijkt te slagen. Het Oudeland van Strijen in de Hoeksche Waard vormt de belangrijkste overwinteringslocatie voor de Dwerggans in Nederland. In Zeeland worden tegenwoordig jaarlijks enkele Dwergganzen opgemerkt, vaak temidden van grote concentraties Kol- en Brandganzen. Op Waarneming.nl is goed te volgen waar deze individuen te vinden zijn. Tijdens de maandelijkse tellingen in 2010/2011 werd de soort niet vastgesteld binnen de provinciegrenzen. Buiten de maandelijkse tellingen werden enkele waarnemingen gedaan, waarbij die van een groep van 9 ex in de Burgh- en Westlandpolder SD de meest opmerkelijke is (M. Sluiter, Waarneming.NL). Een of twee pleisterende Dwergganzen werden opgemerkt in de Prunje SD, Groot-Eiland OZVL. De Caisson Veerse Meer WAL en Beekshoekpolder Vrouwenpolder WAL (Waarneming.NL).

5.9.7. Soepgans *Anser anser forma domestica*

De maandelijkse tellingen wijzen uit dat nazaten van verwilderde boerenganzen en parkganzen zowel in het stedelijk gebied als op het platteland en in open natuurgebieden te vinden zijn. Veelal gaat het om jaarrond verblijvende vogels, maar in groepen migrerende Grauwe Ganzen duiken ook geregeld vogels met kenmerken van de gedomesticeerde ondersoort op. De meeste tellers registreren de aanwezige 'soepganzen' in hun reguliere telgebied, maar in stedelijk gebied is het beeld verre van compleet. De forse aantalspiek in januari (524 ex in 59 gebieden) heeft vooral te doen met de in die maand veel completere dekking in stedelijk gebied. Hoge aantallen werden vastgesteld in Middelburg-Griffioen (67 ex), Hulst (51 ex) en Terneuzen (37 ex). Van een afname van Soepganzen tengevolge van gericht beheer is voorsnog niets te merken.

5.9.8. Indische Gans *Anser indicus*

Verwilderde Indische Ganzen broeden sinds enige tijd in Noordwest-Europa, met een accent op Nederland en Zweden. Veel Nederlandse broedvogels overwinteren niet ver van de broedplaatsen. In de Delta broeden slechts enkele paren; de winterpopulatie is hier navenant klein, maar wel groeiende. Individuen of tweetallen duiken 's winters nu en dan op in groepen ganzen. Meer dan 2 ex werden alleen gemeld van Schoondijke WZVL (3), Goudplaat Veerse Meer (3) en Plaat van de Vliet KV (4).

5.9.9. Kleine Canadese Gans *Branta hutchinsii minima*

De Kleine Canadese Gans is in Nederland veel schaarser dan de sterk in opkomst zijnde Grote Canadese Gans en wordt slechts zelden gemeld bij de maandelijkse tellingen. In het seizoen 2009/2010 werd de soort in 17 maand/gebiedcombinaties vastgesteld. Groepen van tien of meer ex werden gezien in de St.Pieterspolder WZVL (10), Deessche Watergang-Goes ZB (14) en Gasdam Saeftinghe OZVL (14).

5.9.10. Witbuikrotgans *Branta hrota*

De van Spitsbergen en Frans-Josefand afkomstige Witbuikrotganzen overwinteren in Noordoost-Engeland en Denemarken en zakken vooral in strenge winters soms met honderden ex naar Nederland af. In de meeste zachte winters zijn de sterk kustgebonden Witbuiken in Nederland tamelijk zeldzaam. In Zeeland worden de meeste vogels gezien nabij de Oosterschelde en de Grevelingen. Al snel na de koude-inval deze winter werd reikhalzend uitgezien naar witbuiken, en niet vergeefs: in december waren al 50 ex aanwezig (bijna het

maximum van het vorige seizoen) en in januari en februari ging het om 144, resp. 169 ex., aanzienlijk boven de aantallen van 2009/2010. Ook het aandeel in de totale in Nederland verblijvende populatie was fors: ging het vorig seizoen om een kwart, nu was dat 41 procent in februari en 74 procent in februari. Net als in het vorige seizoen waren vrijwel alle vogels in maart weer verdwenen.

Het gros van de witbuiken bevond zich niet ver van de Noordzeekust. De grootste groep telde 75 ex en bevond zich in februari bij Markenje GRE. Andere gebieden waar tenminste een maand meer dan 10 ex geteld werden waren de Voordelta t.h.v. de Grevelingen (45 ex op 10/01), Karrevelden Scharendijke (20 ex op 15/01), Werkeiland Neeltje Jans (19 ex op 20/12), Kabbelaarsbank-Zuid GRE (18 ex op 22/02), Zandkreekdam-Goessche Sas ZB (13 ex op 14/01), Brouwersdam-Zuid (11 ex op 12/01) en Kwistenburg VM (11 ex op 13/01). Andere locaties waar meerdere maanden witbuiten gezien werden waren o.m. de Yerseke Moer, St.Pieterspolder Yerseke ZB, Schor Rattekaai ZB en een enkel ex op de Hoge Platen in de Westerschelde.

5.9.11. Zwarte Rotgans *Branta nigricans*

De Zwarte Rotgans broedt in arctisch Alaska en de aangrenzende delen van Canada en Siberië. Jaarlijks overwinteren kleine aantallen van deze soort in Engeland, Ierland en langs de Franse atlantische kust. Ook in Nederland wordt de soort tegenwoordig jaarlijks opgemerkt tussen gewone Rotganzen, met name in het Waddengebied en in de Delta. De aantallen zijn miniem, maar vertonen enige toename. Wellicht wordt die veroorzaakt door een combinatie van toegenomen determinatiekennis en optische apparatuur met een daadwerkelijke toename van de aanwezige aantallen (Versluys *et al.* 2005). In Zeeland worden jaarlijks circa 1-10 exemplaren ontdekt. Dit jaar werd de soort tussen 13 november en 11 april 10 maal opgemerkt tijdens de maandelijkse tellingen. Het accent ligt op de Grevelingen (vooral rond Markenje) en de Oosterscheldekust van Zuid-Beveland (omgeving Yerseke) en het Veerse Meer. Meestal ging het om eenlingen tussen gewone Rotganzen, twee maal om twee exemplaren.

5.9.12. Roodhalsgans *Branta ruficollis*

In de periode augustus 2010 – april 2011 werden negen maal 1-2 Roodhalsganzen opgemerkt. Op de meeste locaties waren de vogels slechts korte tijd aanwezig, maar langs de zuidkust van Sint Philipsland werden tussen oktober en april geregeld twee exemplaren gezien. De andere waarnemingen stammen van de Zuidkust Tholen, St.Pieterspolder Yerseke ZB, Prunje en Polder Schouwen West SD en Schoondijke WZVL. Waarschijnlijk gaat het grotendeels om uit gevangenschap ontsnapte exemplaren. Elders in het land zijn recent enkele broedverdachte Roodhalsganzen opgemerkt.

5.9.13. Nijlgans *Alopochen aegyptiacus*

Aan de toename van de Nijlgans lijkt een einde te zijn gekomen: in de meeste regio's zijn de aantallen de laatste jaren stabiel. In grote lijnen gaat dat ook op voor Zeeland, waar in de grote zilte bekkens zelfs een afname werd gemeten. Binnendijks is daarvan nog geen sprake. Het seizoenspatroon vertoont pieken in september/oktober (waarbij zeker in september geen volledige telling beschikbaar is), terwijl de hoogste maandsom net als in het vorige seizoen in januari werd behaald. Wel lag deze piek wat lager: 760 ex in 2012 tegen 1168 ex in 2011. In hoeverre de bestrijding van de soort hierbij een rol speelt is onduidelijk.

Grote groepen Nijlganzen blijven een uitzondering in de regio. Bij 69 procent van de 523 meldingen ging het om minder dan 5 exemplaren, terwijl in slechts 4,2% van de tellingen meer dan 25 Nijlganzen werden gezien. De grootste groep telde 275 ex en werd op 15 januari gezien nabij Sint Annaland TH. Groepen van meer dan 100 ex werden voorts gemeld van Schellach WA (161 op 17/10), Haringvreter VM (131 op 15/09) en Polder Schouwen bij Ellemeet (112 ex op 15/01). Nijlganzen worden in alle Zeeuwse regio's gezien, met een licht accent op het noordelijk deel van de provincie. Het Zeeuwse aandeel in de Nederlandse populatie oversteeg in het winterhalf nimmer de vijf procent.

6. Literatuur

- BOER V. DE & JEUGD H.J. VAN DER 2007. Zomerganzen in het Deltagebied in 2007. Sovon-monitoringrapport 2007/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.
- BOMMEL F.P.J. VAN, KWAK R.G.M., JEUGD H.J. VAN DER, GULDEMOND A., WEIJDEN A.G.G. VAN DER. 2006. Ervaringen met de opvang van ganzen op de klei. Seizoen 1, 2005/2006. Alterra-Technische Rapportage. Wageningen.
- DEVOS K. 2011. Uitzonderlijke aantallen ganzen en zwanen in Vlaanderen (winter 2010/11). Vogelnieuws 16: 24-27.
- HORNMAN M, HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., KLEEFSTRA R., KLAASSEN O., WINDEN E. VAN., SOVON GANZEN- EN ZWANENWERK GROEP & SOLDAAT L. 2012. Watervogels in Nederland in 2009/2010. Sovon-rapport 2012/02, waterdienst-rapport BM 12.06. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- JEUGD H.J. VAN DER & BOER V. DE. 2006. Zomerganzen in het Deltagebied in 2006. Sovon-inventarisatierapport 2006/12. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.
- KOFFIJBERG K. & HORNMAN. M. 2010. Het 'rietganzen-complex'. Sovon-Nieuws 23 (1):18-19
- POORTVLIET J. 2010. Kleine Zwanen in West Zeeuws-Vlaanderen. Duumpje 36 (2): 5-7.
- REMMERTS R. 2010. Ganzennieuwsbrief Zeeuws-Vlaanderen, januari 2009-2010. Axel.
- VERSLUYS M., SCHUT D. & IJNSEN J-N. 2005. Zwarte Rotganzen in Fryslan. Sovon-Nieuws Fryslan 2005/2: 9-11.
- VISSER A, VOSLAMBER B., GULDEMOND, A. & EBBINGE B.S. 2009. Opvang van ganzen op de klei: evaluatie van experimenten in drie winters. Alterra-rapport 1845. Wageningen.

Bijlage I

Overzicht percentage ganzen en Kleine Zwaan in de opvanggebieden, overige natuurgebieden en gebieden zonder beschermde status in de het seizoen 2010/2011. De getelde ganzen en zwanen in de Hogerwaardpolder werden voorheen niet opgenomen in het Zeeuwse overzicht: deze getallen werden gerekend tot Noord-Brabant. Om de continuïteit van de telreeks niet te doorbreken, zijn de gegevens van de Hogerwaardpolder niet opgenomen in de reguliere overzichten van de tellingen in 2010/11. De gegevens zijn echter wel gebruikt voor de berekeningen aangaande de opvanggebieden.

Kleine Zwaan

Nr	Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge				0,0	0,0	7,2	0,0	0,0	0,0			
5	Braakman				0,0	1,5	11,1	0,9	0,0	0,0			
13	Van Haaftenpolder				0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0			
15	Dijkwater				0,0	0,0	2,2	0,7	0,0	0,0			
	totaal opvang				0,0	3,2	20,5	1,6	0,0	0,0			
17	overig Vogelrichtlijngebied				69,4	23,8	21,9	3,5	23,0	0,0			
18	overig natuur				10,0	2,4	0,3	30,3	7,6	0,0			
19	overig buiten natuurgebied				20,6	70,5	57,3	64,6	69,4	0,0			
	natuur&opvang totaal				79,4	29,5	42,7	35,4	30,6	0,0			
	overig buiten natuurgebied				20,6	70,5	57,3	64,6	69,4	0,0			
	% in opvanggebieden				0,0	3,2	20,5	1,6	0,0	0,0			
	% overig Natura2000 en natuur				79,4	26,2	22,2	33,8	30,6	0,0			
	% buiten opvang/natuur				20,6	70,5	57,3	64,6	69,4	0,0			

Toendrarietgans

Nr	Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge				5,3	0,0	0,1	1,2	2,2	0,0			
3	Groot-Eiland				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
5	Braakman				0,8	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0			
6	Baarzandse Kreek/De Blikken				0,0	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0			
7	Yerseke Moer				0,0	11,2	0,0	0,0	0,0	0,0			
12	Scherpenissepolder				0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0			
13	Van Haaftenpolder				0,0	6,1	0,0	0,0	0,0	0,0			
14	De Maire				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
15	Dijkwater				2,2	0,0	0,0	0,2	0,6	0,0			
16	Zuidkust Schouwen				10,4	1,6	0,0	1,1	23,3	100,0			
	totaal opvang				18,7	21,7	0,3	2,6	26,1	100,0			
17	overig Vogelrichtlijngebied				1,7	1,5	5,7	8,0	0,2	0,0			
18	overig natuur				0,1	0,8	0,3	0,5	3,1	0,0			
19	overig buiten natuurgebied				79,5	76,0	93,6	88,9	70,6	0,0			
	natuur&opvang totaal				20,5	24,0	6,4	11,1	29,4	100,0			
	overig buiten natuurgebied				79,5	76,0	93,6	88,9	70,6	0,0			
	% in opvanggebieden				18,7	21,7	0,3	2,6	26,1	100,0			
	% overig Natura2000 en natuur				1,8	2,2	6,0	8,5	3,3	0,0			
	% buiten opvang/natuur				79,5	76,0	93,6	88,9	70,6	0,0			

Kolgans

Nr	Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge				11,0	12,5	7,2	7,7	3,9	31,6			
2	De Putting				9,7	9,8	10,1	5,7	5,2	0,0			
3	Groot-Eiland				14,8	1,6	1,3	8,3	11,0	1,4			
4	Axelse Kreek				0,0	0,1	0,0	1,8	0,0	0,2			
5	Braakman				2,8	4,1	5,6	4,1	2,9	0,0			
6	Baazandse Kreek/De Blikken				15,5	6,5	2,5	4,2	3,4	23,4			
7	Yerseke Moer				13,3	12,5	0,1	4,7	11,5	12,8			
8	Ganzenreservaat De Poel				0,0	0,0	0,0	3,6	8,2	4,7			
9	Oosterschenge				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
10	Hoogerwaardpolder				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
11	Schakerloopolder				0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0			
12	Scherpenissepolder				0,0	1,7	0,4	0,2	0,0	0,0			
13	Van Haaftenpolder				0,1	2,2	0,0	0,7	0,3	0,8			
14	De Maire				1,5	2,1	0,4	1,3	1,4	0,4			
15	Dijkwater				0,7	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0			
16	Zuidkust Schouwen				0,2	1,0	1,3	0,2	0,3	0,0			
	Opvang totaal				69,7	54,7	28,9	42,8	48,2	75,4			
17	overig Vogelrichtlijngebied				3,5	0,3	12,3	1,2	0,5	4,5			
18	overig natuur				3,8	1,0	2,7	8,4	12,4	11,9			
19	overig buiten natuurgebied				23,1	44,0	56,1	47,6	38,9	8,2			
	natuur&opvang totaal				76,9	56,0	43,9	52,4	61,1	91,8			
	overig buiten natuurgebied				23,1	44,0	56,1	47,6	38,9	8,2			
	% in opvanggebieden				69,7	54,7	28,9	42,8	48,2	75,4			
	% overig Natura2000 en natuur				7,3	1,3	15,0	9,6	12,9	16,4			
	% buiten opvang/natuur				23,1	44,0	56,1	47,6	38,9	8,2			

Grauwe Gans

Nr	Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge			26,5	33,8	41,2	53,1	31,5	24,8	13,9			
2	De Putting			0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0			
3	Groot-Eiland			1,2	0,7	1,0	0,4	3,0	4,2	4,5			
4	Axelse Kreek			4,2	0,0	0,6	0,0	0,3	0,0	0,7			
5	Braakman			0,0	1,0	0,5	1,4	0,6	0,3	0,0			
6	Baazandse Kreek/De Blikken			2,9	1,0	0,6	0,1	0,0	0,8	0,6			
7	Yerseke Moer			0,0	0,1	0,2	0,0	0,3	0,0	0,0			
8	Ganzenreservaat De Poel			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0			
9	Oosterschenge			0,0	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0			
10	Hoogerwaardpolder			0,0	0,4	0,3	0,2	0,1	0,5	0,4			
11	Schakerloopolder			3,0	0,9	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0			
12	Scherpenissepolder			0,0	1,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1			
13	Van Haaftenpolder			1,8	0,7	2,2	0,0	1,2	3,2	1,3			
14	De Maire			0,8	3,4	3,8	0,4	2,4	1,4	1,3			
15	Dijkwater			2,6	1,1	0,6	0,3	4,9	1,6	1,7			
16	Zuidkust Schouwen			10,9	7,2	2,2	0,3	2,7	2,8	1,9			
	Opvang totaal			53,8	51,6	53,7	56,5	47,6	39,7	26,6			
17	overig Vogelrichtlijngebied			19,9	9,2	6,4	7,8	8,8	16,7	30,3			
18	overig natuur			5,8	4,2	1,8	1,1	1,6	3,5	4,7			
19	overig buiten natuurgebied			20,5	35,0	38,1	34,7	42,0	40,2	38,4			
	natuur&opvang totaal			79,5	65,0	61,9	65,3	58,0	59,8	61,6			
	overig buiten natuurgebied			20,5	35,0	38,1	34,7	42,0	40,2	38,4			
	% in opvanggebieden			53,8	51,6	53,7	56,5	47,6	39,7	26,6			
	% overig Natura2000 en natuur			25,7	13,4	8,2	8,9	10,4	20,1	35,1			
	% buiten opvang/natuur			20,5	35,0	38,1	34,7	42,0	40,2	38,4			

Brandgans

Nr	Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge				9,0	2,5	17,3	8,7	3,2	10,0	0,4		
2	De Putting				0,0	0,0	0,5	0,2	2,7	0,0	0,0		
3	Groot-Eiland				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
4	Axelse Kreek				0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0		
5	Braakman				0,6	0,0	0,4	0,2	2,4	0,0	0,0		
6	Baarzandse Kreek/De Blikken				10,0	0,2	1,1	2,8	6,7	7,9	5,6		
7	Yerseke Moer				9,8	21,4	0,0	15,5	23,8	13,9	9,2		
8	Ganzenreservaat De Poel				0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0		
9	Oosterschenge				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
10	Hoogerwaardpolder				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,5		
11	Schakerloopolder				0,5	0,1	0,1	1,3	1,8	0,9	1,2		
12	Scherpenissepolder				17,1	5,7	3,5	1,6	4,0	2,6	6,6		
13	Van Haaftepolder				0,1	7,9	0,0	8,6	2,3	2,2	0,2		
14	De Maire				0,0	0,0	0,6	0,4	0,1	0,0	0,0		
15	Dijkwater				0,1	0,0	0,0	0,4	1,4	0,3	0,0		
16	Zuidkust Schouwen				30,4	36,8	8,2	16,4	14,2	19,5	36,3		
	totaal opvang				77,7	74,6	31,8	56,2	62,8	57,7	59,8		
17	overig Vogelrichtlijngebied				7,2	3,3	15,0	7,4	9,8	17,3	21,3		
18	overig natuur				1,5	2,6	2,4	3,8	4,1	7,0	2,1		
19	overig buiten natuurgebied				13,6	19,5	50,9	32,5	23,4	18,0	16,7		
	natuur&opvang totaal				86,4	80,5	49,1	67,5	76,6	82,0	83,3		
	overig buiten natuurgebied				13,6	19,5	50,9	32,5	23,4	18,0	16,7		
	% in opvanggebieden				77,7	74,6	31,8	56,2	62,8	57,7	59,8		
	% overig Natura2000 en natuur				8,7	5,9	17,3	11,3	13,8	24,3	23,4		
	% buiten opvang/natuur				13,6	19,5	50,9	32,5	23,4	18,0	16,7		

Rotgans

Nr	Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge				0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Baarzandse Kreek/De Blikken				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7	Yerseke Moer				2,0	0,9	0,0	1,7	0,4	0,0	3,8	1,6	
11	Schakerloopolder				1,1	0,3	0,1	0,0	0,0	0,6	2,0	3,3	
12	Scherpenissepolder				0,0	0,3	0,0	0,6	0,0	2,0	2,6	5,2	
13	Van Haaftepolder				0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
14	De Maire				0,7	0,0	0,7	0,4	0,1	0,3	1,8	1,4	
15	Dijkwater				0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	
16	Zuidkust Schouwen				5,2	6,3	1,0	5,0	4,7	6,9	8,0	4,4	
	totaal opvang				9,2	7,9	1,8	7,6	5,6	9,8	18,3	15,9	
17	overig Vogelrichtlijngebied				44,6	44,0	51,0	33,0	54,2	35,8	41,9	41,4	
18	overig natuur				2,0	1,0	1,2	1,6	1,6	2,0	3,9	1,8	
19	overig buiten natuurgebied				44,2	47,1	45,9	57,8	38,6	52,4	35,9	40,9	
	natuur&opvang totaal				55,8	52,9	54,1	42,2	61,4	47,6	64,1	59,1	
	overig buiten natuurgebied				44,2	47,1	45,9	57,8	38,6	52,4	35,9	40,9	
	% in opvanggebieden				9,2	7,9	1,8	7,6	5,6	9,8	18,3	15,9	
	% overig Natura2000 en natuur				46,6	45,0	52,3	34,6	55,8	37,8	45,8	43,2	
	% buiten opvang/natuur				44,2	47,1	45,9	57,8	38,6	52,4	35,9	40,9	

Grote Canadese Gans

Nr	Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
1	Saefthinge	14,3	5,0	0,7	5,0	0,0	0,2	1,1	15,1	18,3	1,2	11,1	2,1
2	De Putting	0,0	0,0	0,0	4,4	0,3	0,0	1,7	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0
3	Groot-Eiland	0,0	0,0	0,0	14,6	0,0	0,0	0,5	0,4	2,0	0,0	0,0	0,0
4	Axelse Kreek	0,0	0,0	2,2	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	Braakman	0,0	0,0	0,0	5,7	0,0	4,5	11,7	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Baazandse Kreek/De Blikken	0,0	0,0	10,8	1,9	6,3	0,0	2,5	5,5	9,5	12,4	3,9	0,0
7	Yerseke Moer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0
9	Oosterschenge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Hoogerwaardpolder	0,0	0,0	2,0	3,7	2,9	9,9	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0
11	Schakerloopolder	0,0	0,6	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13	Van Haaftenpolder	0,0	0,7	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,6	0,0	0,0
14	De Maire	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5
15	Dijkwater	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
16	Zuidkust Schouwen	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,4	0,4	0,4	0,6	0,9	0,6	0,3
	totaal opvang	14,3	6,4	15,8	37,3	9,6	15,1	20,4	27,7	31,1	15,7	16,0	2,8
17	overig Vogelrichtlijngebied	63,7	41,2	16,6	8,2	4,7	12,2	2,9	15,2	13,9	31,8	54,3	76,6
18	overig natuur	1,5	8,2	6,4	19,1	16,6	4,9	22,1	23,2	14,8	11,3	3,6	0,8
19	overig buiten natuurgebied	20,5	44,2	61,2	35,4	69,1	67,9	54,6	33,9	40,2	41,1	26,1	19,8
	natuur&opvang totaal	79,5	55,8	38,8	64,6	30,9	32,1	45,4	66,1	59,8	58,9	73,9	80,2
	overig buiten natuurgebied	20,5	44,2	61,2	35,4	69,1	67,9	54,6	33,9	40,2	41,1	26,1	19,8
	% in opvanggebieden	14,3	6,4	15,8	37,3	9,6	15,1	20,4	27,7	31,1	15,7	16,0	2,8
	% overig Natura2000 en natuur	65,2	49,4	23,0	27,3	21,3	17,1	25,0	38,4	28,7	43,1	57,9	77,4
	% buiten opvang/natuur	20,5	44,2	61,2	35,4	69,1	67,9	54,6	33,9	40,2	41,1	26,1	19,8

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

